

Justitsminister Frank Jensen
Slotsholmsgade 10
1216 København K.

09-06-99

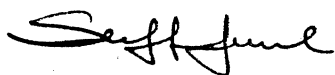
Kære Frank Jensen,

Både ved domstolene og blandt advokater har der de senere år været en stigende erkendelse af at der er behov for at revidere reglerne for gennemførelse af gældssanering efter konkursloven. På den baggrund nedsatte Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet ved årsskiftet en arbejdsgruppe, der fik til opgave at vurdere, hvorledes konkurslovens regler for gældssanering kan forenkles med henblik på en effektivisering af sagsbehandlingen.

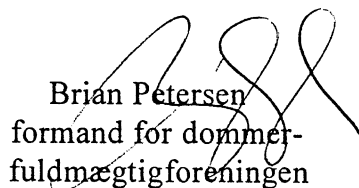
Overvejelserne i arbejdsgruppen om gældssanering har udmøntet sig i vedlagte redegørelse vedrørende ændringer i konkurslovens bestemmelser om gældssanering. Både Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen kan støtte alle konklusionerne i redegørelsen. Redegørelsen indeholder ni konkrete forslag til, hvorledes de efterhånden komplicerede regler for behandling af gældssaneringssager kan forenkles - uden konkurslovens balance mellem skyldner og kreditor forrykkes og uden væsentlige provenumæssige konsekvenser for staten.

I den anledning skal Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet foreslå, at redegørelsen vedrørende ændringer i konkurslovens bestemmelser om gældssanering danner grundlag for iværksættelsen af et lovforberedende arbejde med henblik på revision af konkurslovens afsnit om gældssanering. Advokatrådet og Dommerfuldmægtigforeningen deltager naturligvis gerne i et sådant lovforberedende arbejde.

Med venlig hilsen

Steffen Juul
formand for Advokatrådet

Brian Petersen
formand for dommer-
fuldmægtigforeningen

DOMMERFULDMÆGTIGFORENINGEN

ADVOKATRÅDET

REDEGØRELSE VEDRØRENDE
ÆNDRINGER I KONKURSLOVENS BESTEMMELSER
OM GÆLDSSANERING

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
1. Indledning	3
2. Udenlandske forhold – advokat Ole Erlich-Eriksen	6
3. Indtægter og formueforhold – retsassessor Hans Engberg – dommerfuldmægtig Merete Schlüter – advokat Hans Haages	16
4. Udgifter – advokat Ulla Dilau Poulsen	32
5. Proklama – retsassessor Torben Kuld Hansen	37
6. Skat – dommerfuldmægtig Henrik Tosti – advokat Peter Bøgelund	41
7. Lønindeholdelse – dommerfuldmægtig Henrik Tosti – advokat Peter Bøgelund	46
8. Pantesikrede fordringer – dommerfuldmægtig Henrik Tosti – advokat Peter Bøgelund	48
9. Fordringsprøvelse – retsassessor Torben Kuld Hansen	51
10. Sagsomkostninger – retsassessor Annette Hagdrup Panum	61
11. Administration af udbetalinger – advokat Finn Brøbecher	66
12. Genoptagelse – advokat Nete Weber	70
13. Bilag	75

1. INDLEDNING

Denne redegørelse er udarbejdet i et samarbejde mellem Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet af en arbejdsgruppe med medlemmer udpeget af Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet. Arbejdsgruppen har haft følgende medlemmer:

Advokat Pernille Bigaard (formand)

Advokat Peter Bøgelund

Advokat Finn Brøbecher

Advokat Ole Erlich-Eriksen

Advokat Hans Haages

Advokat Ulla Dilau Poulsen

Advokat Nete Weber

Retsassessor Torben Kuld Hansen (næstformand)

Retsassessor Hans Engberg

Dommerfuldmægtig Henrik Tosti

Retsassessor Annette Hagdrup Panum

Dommerfuldmægtig Merete Schlüter

Dommerfuldmægtig Ulla Otken, der tillige har fungeret som arbejdsgruppens sekretær

Redegørelsens enkelte dele er forfattet af forskellige medlemmer af arbejdsgruppen, men er i det væsentlige udtryk for arbejdsgruppens fælles holdning.

Det er på baggrund af det i redegørelsen anførte Dommerfuldmægtigforeningens og Advokatrådets opfattelse, at der er behov for ændringer i konkurslovens bestemmelser vedrørende gældssanering. Behandlingen af gældssaneringssagerne i årene siden 1984, hvor adgangen til gældssanering blev indført, er blevet så kompliceret, at der er et klart behov for effektivisering og forenkling. Noget sådant kræver ændringer i en række af konkurslovens bestemmelser.

Det er sammenfattende Dommerfuldmægtigforeningens og Advokatrådets opfattelse, at der bør indføres regler om,

a. at der i forbindelse med opgørelse af skyldnerens formueforhold samt indtægter og udgifter søges tilvejebragt forenklede regler, der sikrer større ensartethed i praksis og herunder i højere grad tager hensyn til de i dansk ret almindeligt gældende regler om særråden og sær hæften,

b. udstedelse af præklusivt proklama,

c. afskaffelse af fradragsrenten for rentedelen af dividende og at indregnede restskatter, der måtte være betalt i det/de kalenderår gældssaneringen verserer, indgår i gældssaneringsforslag,

d. afskaffelse af lønindeholdelse fra tidspunktet for gældssaneringssagens indledning, eventuelt kombineret med krav om opsparring fra samme tidspunkt,

e. at gældssaneringen i et vist omfang tillige omfatter pantsikrede fordringer,

f. at afdrag på bestridte fordringer skal komme de øvrige kreditorer til gode, hvis retssag ikke anlægges inden 3 måneder. Samtidig bør en overskridelse af fristen medføre en præklusion af kravet,

g. at skyldneren - på kreditorernes bekostning - i et vist omfang skal betale sagens omkostninger,

h. at dividende under en vis størrelse enten fuldstændig bortfalder eller udloddes helt ved første udbetaling,

i. at skifteretten i forbindelse med en genoptagelse kan nedsætte dividenden.

Det er Dommerfuldmægtigforeningens og Advokatrådets håb, at redegørelsen kan formå justitsministeren til at iværksætte lovforberedende arbejde vedrørende ændringer i konkurslovens bestemmelser om gældssanering.

København, den 29. april 1999 .

2. UDENLANDSKE FORHOLD

Advokat Ole Erlich-Eriksen

I redegørelsen for udenlandske forhold har jeg ved gennemgangen lagt hovedvægten på de systemer, man har valgt at følge i de nordiske nabolande samt reglerne om discharge i USA. Endelig har jeg afsluttende bemærkninger vedrørende et gældssaneringsinstitut i Frankrig, gennemført på samme tidspunkt som de oprindelige danske regler.

1. Sverige

I Sverige har man efter en betænkning udarbejdet i 1990 (SOU 1990:74) gennemført skuldsaneringslag 1994:334.

Denne svenske skuldsaneringslag indebærer et 2-strengt system, nemlig frivillig gældssanering og tvangsgældssanering.

Formål:

Gældssanering meddeles af samme årsager og med samme formål som i Danmark.

Personkreds:

Gældssanering kan søges af fysiske personer, der er gældstyngede i en sådan grad, at gælden ikke kan betales inden for en overskuelig tid, og hvor det er rimeligt henset til skyldnerens personlige og økonomiske forhold, at gældssanering bevilges.

For selvstændige næringsdrivende gælder tillige, at gældssanering kan gennemføres, hvis der findes særlige grunde hertil henset til virksomhedens ringe omfang og enkle beskaffenhed (SSL § 4b indført i 1996)

I Sverige gælder det særlige, at såfremt en person er på-

lagt næringsforbud, vil gældssanering ikke kunne bevilges. SSL § 5.

Frivillig gældssanering

Frivillig gældssanering gennemføres af en offentlig myndighed "Kronofogedmyndigheten" (svensk inddrivelsesmyndighed), der sammen med skyldneren forestår sagens oplysning og udarbejder gældssaneringsforslag, såfremt begæringen ikke på et tidligere tidspunkt er afvist af samme myndighed.

Såfremt ingen kreditorer protesterer efter at have modtaget forslag, stadfæster kronofogedmyndigheten forslaget og annoncerer, at skyldneren har fået gældssanering.

Tvangsgældssanering

Såfremt en kreditor (herunder en kautionist) har modsat sig forslaget, skal kronofogedmyndigheten overlade den fortsatte sagsbehandling til den lokale tingsrätt (byret). Det samme gælder, hvis kronofogedmyndigheten afviser begæringen, men skyldneren ønsker sagen fortsat.

Denne domstol skal herefter i den civile retsplejes former behandle sagen, indkalde alle parter til et retsmøde, i hvilket retsmøde sagen "prøves".

Retten kan herefter gennemføre gældssanering ved dom. Tingsrätten kan også hjemvise sagen til fortsat behandling ved kronofogedmyndigheten, såfremt denne tidligere måtte have afvist skyldnerens begæring.

Statistik:

Efter at have virket i 3 år er begæringer indgivet til det offentlige mindsket betydeligt i 1998.

I 1. halvår af 1998 er indgivet 1.553 ansøgninger. Det er en tilbagegang i forhold til 1. halvår 1997, hvor tallet var 2.561 på landsplan.

Tilbagegangen har overrasket såvel riksskatteverket (gældssaneringsafdelingen) som konsumentverket.

Årsagerne angives at være, at loven anses for at være for restriktiv, og at sagernes gennemførelse er vanskelige, idet alene knapt en fjerdedel af ansøgningerne bevilges i Sverige.

2. Norge

Norge har som Sverige et 2-strengt system:

Se lov nr. 99 af 17.7.1992: Lov om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner (gjeldsordningsloven).

Formål:

Lovens formål er at "gi personer med alvorlige gjelds-problemer en mulighet til å få kontroll over sin økonomi".

I øvrigt er virkemidlerne som i Danmark, idet den danske ordning har været forlæg for den senere norske gjeldsordningslov.

Personkreds:

Fysiske personer.

Loven gælder ikke for skyldnere, som har gjeld knyttet til egen næringsvirksomhet.

Frivillig gældssanering anordnes af namsmannen - en offentlig myndighed, der kan sammenlignes med den amtskommunale myndighed i Danmark - og hertil indgives

alle ansøgninger.

- Namsmannen og skyldneren gennemfører således i fællesskab udarbejdelse af det skriftlige materiale og forslag til gældssanering, der herefter udsendes til kreditorerne til udtalelse.

En fordringshavers indsigelse skal foreligge inden for en frist af 3 uger og skal være fyldestgørende begrundet.

Såfremt begrundet indsigelse ikke fremkommer, er den frivillige gældssanering vedtaget.

Tvungen gjeldsordning

Såfremt begrundet indsigelse fremkommer fra en fordringshaver, kan der på skyldnerens begæring opnås en tvungen gældssanering.

Denne indgives tillige med et forslag til namsmannen, der herefter oversender sagen til videre foranstaltning ved namsretten (den lokale byret).

Namsretten indkalder aller parter til mundtlig forhandling af forslaget, der i øvrigt vedlægges indkaldelsen.

Såfremt betingelserne for at få gældssanering herefter er opfyldt, stadfæster namsretten forslaget.

Domstolens rolle er begrænset til en adgang til at stadfæste en gældssaneringsordning på trods af kreditorers protester. Retten kommer altså ind på sidste trin af ordningen.

3. USA

Den amerikanske konkurslov:

The Bankruptcy Reform Act er en føderal lovgivning, som også indeholder regler for gældsafvikling.

Formål:

I USA angives et af konkursinstituttets hovedformål at være at befri den hæderlige skyldner fra hans gæld og give denne en mulighed for at starte på en frisk. Dette formål opnås ved, at skyldneren efter en konkurs får "discharge" og derigennem befries fra de gældsforpligtelser, som ikke er blevet betalt i forbindelse med konkursens afslutning.

Gældssanering uden for konkurs:

Herudover er der imidlertid en særlig mulighed for fysiske personer i lovens kap. 13 "adjustment of debts of an individual with regular income" at få gældssanering uden for konkurs. Dette gældssaneringsinstitut går i korthed ud på, at skyldnere betaler en del af sin gæld i henhold til en særlig oprettet plan, og derefter modtager "discharge". En tilsvarende mulighed findes også for landmænd, hvis forhold er særligt regulerede i kap. 12. Gældssanering indgår således, som det også er tilfældet i Danmark, i det konkursretlige regelsystem og som et alternativ til almindelig konkursbehandling. Det kan i øvrigt tilføjes, at man i amerikansk ret ofte taler om "chapter 7 discharge" (konkurs) og "chapter 13 discharge" (gældssanering).

"Discharge" i forbindelse med konkurs

Gældssanering efter amerikansk ret er reserveret for fysiske personer med regelmæssig indkomst, og reglerne går i sin korthed ud på, at skyldneren, som beholder rådigheden over sine aktiver, skal betale sin gæld i henhold til en plan, som er udarbejdet i samarbejde med en "trustee", der i øvrigt tillige virker som tilsyn ved

gældssaneringens gennemførelse.

- Når skyldneren herefter har betalt i henhold til planen, modtager han "discharge".

Forskellen mellem de 2 former af "discharge" kan beskrives på følgende måde:

Gældssanering efter konkurs indebærer, at skyldnerens fremtidige indkomster, hans "human capital" beskyttes. Disse indkomster skal ikke anvendes til betaling af gammel gæld. Til gengæld har skyldneren gennem konkursen afviklet alle sine aktiver.

Ideen bag gældssanering uden for konkurs er det modsatte. Skyldneren beholder sine aktiver, men må i stedet anvende en del af sine fremtidige indtægter til betaling af en del af gælden og mindst lige så meget, som skulle have været betalt i en konkurs.

I henhold til den seneste ændring af gældssaneringsinstituttet, der fandt sted i 1978, gælder det, at såfremt en simpel kreditor ikke modtager fuld betaling i henhold til planen eller protesterer mod denne, vil en gennemførelse af planen kræve, at en lokal domstol stadfæster planen, idet denne skal indeholde en beregning af alle fremtidige disponible indtægter ud over, hvad der medgår til familiens underhold, skal betales til kreditorerne i de nærmeste 3 år regnet fra dagen for den første betaling i henhold til planen.

Personkreds:

Om personkredsen kan oplyses, at dette omfatter personer med en hvilken som helst indkomst, herunder indkomster i form af løn, pension, underholdsbidrag og indtægter fra egen virksomhed.

En fysisk person, som driver en mindre erhvervsvirksomhed, kan få gældssanering i henhold til amerikanske regler. For at forhindre, at næringsdrivende med en stor virksomhed anvender gældssaneringskapitlet i stedet for organisationsinstituttet i kap. 11, er der imidlertid opstillet en beløbsgrænse. Skyldneren må ikke have simpel gæld, der overstiger 100.000 \$, og for så vidt angår sikret gæld må denne ikke udgøre mere end 350.000 \$.

Betalingsplan

En skyldner indgiver herefter en begæring til den lokale domstol og skal herefter inden for en vis kortere tid, sjældent mere end 3 måneder, fremlægge en betalingsplan. Såfremt denne er acceptabel, stadfæstes den af domstolen. Planen vil typisk højst skulle vare 3 år, og fuld betaling skal finde sted til de gældsposter, som er sikrede, simple kreditorer skal modtage så meget, som de ville have fået, såfremt skyldneren var blevet erklæret konkurs. Dette sidstnævnte indebærer, at skyldneren skal betale mindst et beløb, som modsvarer de frie aktiver, i hvilke udlæg kunne have været foretaget.

Trustee

I hver sag skal udpeges en "trustee", som er medhjælper på sagen. Han skal bistå skyldneren med rådgivning i forskellige spørgsmål af praktisk, økonomisk, juridisk og social karakter, og i nogle retskredse finde standing trustee (fast medhjælper) for alle disse sager. En vigtig opgave for the trustee er også fordelingen af de betalinger, som skyldneren opsparer i henhold til planen. Betaling skal herefter ske til the trustee, som sædvanligvis henvender sig til skyldnerens arbejdsgiver og beder denne om at betale direkte til the trustee. Når betalingsplanen herefter er opfyldt, modtager skyldneren "discharge", hvor skyldneren skal være til stede.

Såfremt det i løbet af planens betalingstid måtte vise sig, at skyldneren ikke har haft mulighed for at følge planen, kan man bevilge skyldneren såkaldt "hardship discharge". Forudsætningerne herfor er, at de simple kreditorer har modtaget så stor en betaling, som de ville have fået, såfremt skyldneren var blevet erklæret konkurs, dels at skyldnerens betalingsvanskeligheder beror på sådanne omstændigheder, som han ikke selv har kunnet råde over så som arbejdsløshed eller sygdom, dels at det ikke har nogen mening i stedet at ændre vilkårene i den vedtagne plan.

Omkostningerne i forbindelse med gennemførelse af gældssanering uden for konkurs inkl. udgifterne til the trustee betales af skyldneren nærmere bestemt af det beløb, som skyldneren indbetaler i henhold til planen.

4. Frankrig

Efter fransk ret kan en almindelig privatperson ikke erklæres konkurs. Konkursinstituttet omfatter i princippet alene handlende, håndværksmestre, landmænd og juridiske personer.

Også fransk ret har efter den seneste konkursretsreform i konkursloven fra 1985 regler om "discharge" efter konkurs. Disse regler indebærer, at gæld, som ikke er blevet betalt i forbindelse med konkurs, der således er afsluttet med en dividendebetaling, ophører og kan ikke efterfølgende inddrives af fordringshaveren efter konkursen. Dette gælder dog ikke gæld opstået i kraft af strafbare forhold.

I fransk ret har man i 1989 gennemført en lov om privatpersoners insolvens.

Gældssaneringsinstituttet i Frankrig består af et 2-strengt system, dels af en akkordordning, dels af en

gældssaneringsordning. Disse 2 kreditorordninger gælder alene for "overgældsatte" privatpersoner og alene gældsposter, som ikke hidrører fra erhvervsvirksomhed.

Med "overgældsat" menes, at skyldneren trods oprigtige forsøg ikke kan betale alle sine forfaldne eksigible gældsposter.

Akkordordning:

Kap. 1 i den franske gældssaneringslov handler om akkordordningen ("reglement amiable"). Ordningen er helt frivillig og går ud på at opnå en aftale mellem skyldneren og dennes hovedkreditorer, det vil typisk sige skattevæsenet, banker og/eller kreditinstitutter. En eller flere småkreditorer kan således ikke vælte ordningen. Sagen indledes ved en kommission, som findes i hvert amt: "departement". Kommissionens opgave er inden for 2 måneder at formå parterne til at blive enige om en betalingsplan vedrørende skyldnerens gæld.

Betalingsplan:

Planen kan indeholde en række forskellige tiltag så som udsættelse med betalingen, nedsættelse af gælden til en bestemt procentdel, ophør med rentetilskrivning m.m.

Gældssanering:

I kap. 2 reguleres den nye gældssaneringsordning "redressement judiciaire civil". Gældssaneringen gennemføres ved en lokal domstol og kan indledes, såfremt akkordordningen mislykkes eller anses for værende udsigtsløs. Initiativet til gældssaneringsbegæringen kan tages af såvel skyldneren som af den lokale domstol. Domstolens bedømmelse af sagen vil bero på de oplysninger, som skyldneren fremkommer med og den information, som domstolen i øvrigt indhenter.

Domstolen kan vælge mellem forskellige muligheder for at gennemføre gældssanering.

Da sagen ikke beror på frivillighed, er domstolen således ikke bundet af parternes ønsker.

Betalingsplan:

Retten kan give skyldneren udsættelse med betaling af gælden, alt med henblik på, at skyldneren i løbet af den kommende tid får ordning på sin økonomi. Domstolen kan også ændre allerede indgåede amorteringsaftaler, således at de enkelte afdrags størrelse står i et relevant forhold til skyldnerens økonomiske formåen. Disse tiltag er tidsbegrænsede og må højst i tidslig udstrækning svare til halvdelen af gældens tilbageværende løbetid og maksimalt 5 år. Domstolen kan også beslutte, at betalingen, som erlægges af skyldneren, i første række skal afskrives på hovedstolen og ikke på renterne. Domstolen kan også foreskrive, at den betaling, som skyldneren præsterer i første række, skal afskrives på hovedstolen og ikke på renter. Retten kan også nedsætte renten. Endelig kan det som forudsætning kræves, at skyldneren påtager sig visse forpligtelser for at muliggøre eller garantere betalingen af gælden, eksempelvis sælger sin ejendom, og at han afholder sig fra andre dispositioner, som forværrer hans insolvenssituation.

Som det fremgår af ovenstående, har domstolen ikke mulighed for at nedsætte kapitalbeløbet på skyldnerens gæld.

Det franske gældssaneringsinstitut er således meget forskelligt fra det danske, da det ikke indebærer en reduktion af den samlede gæld.

3. INDTÆGTER OG FORMUEFORHOLD

Retsassessor Hans Engberg, dommerfuldmægtig Merete Schlüter og advokat Hans Haages

Gældende ret

I forbindelse med en gældssanering skal ansøgerens betalings-
evne gøres op. Opgørelsen af betalingsevnen har betydning dels
for, om den økonomiske betingelse for gældssanering er opfyldt,
og dels for hvor stor en dividende der eventuelt skal tilbydes
kreditorerne.

Betalingsevnen bestemmes af skyldnerens formue og mulighed for
løbende at afvikle over en periode på typisk 5 år. Muligheden
for den løbende betaling opgøres i praksis på den måde, at der
opstilles et regnestykke med følgende grundelementer:

Indtægter
÷ Anerkendte faste udgifter
÷ <u>Rådighedsbeløb</u>
= Betalingsevne
=====

Det skematiske regnestykke må kun opfattes som en vejledning,
og der indgår flere skøn i de tal, der indgår i regnestykket.

a. Ansøgerens formue

En ansøger skal som udgangspunkt stille hele sin formue til
disposition for kreditorerne. I mange tilfælde vil en ansøger
slet ikke have nogen formue. Er der en ikke let omsættelig for-
mue, vil der i mange tilfælde blive fremsat krav om, at den
skal realiseres inden der indledes en sag.

Der skal også tages hensyn til fremtidige erhvervelser, navnlig
muligheden for ikke falden arv.

Aktiver, der tjener praktiske formål, kræves ikke altid reali-

seret. I praksis er der tale om ejerboliger og biler. Boliger og biler, der efter husstandens forhold må anses for passende, kan beholdes, hvis udgiften derved ikke er urimelig. Det må forudsættes, at aktiverne er eller under sagen bliver prioriteret på en sådan måde, at oparbejdelse af en friværdi af betydning kun kan ske på meget langt sigt.

Der har i praksis været mange afgørelser om kapitalpensioner, selvpensioner, indekskontrakter og lignende ordninger. Der arbejdes på grundlag af nogle motivudtalelser om sondringer mellem "sædvanlige" og "ikke sædvanlige" ordninger, herunder med spørgsmål om, hvorvidt oprettelse er sket i et ansættelsesforhold, ligesom der lægges vægt på størrelsen. Efter gældende ret synes det også at have betydning, hvor lang tid fremme pensionsalderen ligger. Nogle, men ikke alle afgørelser tillader i tilfælde med ordninger, der er for store til at kunne udeholdes, at en del kan udeholdes, således at ansøgeren ikke stilles ringere end ansøgere med mindre ordninger, der kan udeholdes. Praksis synes ikke afklaret, og et væsentligt led i de retspolitiske overvejelser må gå mod at skabe nogle teknisk skarpe regler, uanset om sådanne i alle tilfælde virker konkret rimelige.

En anden gruppe tilfælde, som har givet anledning til problemer, er erstatninger og forsikringssummer. Der er i vidt omfang tale om en kompensation for mistede fremtidige indtægter, der skulle være betalt dividende af, hvis indtægterne kunne påregnes at indgå, og betalingsudygtigheden har måske en direkte sammenhæng med erstatnings-/forsikringsbegivenheden. Alligevel synes praksis ud fra de sociale og personlige hensyn til ansøgeren overvejende at gå ud på, at disse summer kan holdes uden for gældssaneringsordninger.

b. Gældssaneringsbudgettets indtægter

I indtægtsgrundlaget indgår husstandens indkomst med fradrag af den skat, am-bidrag og lignende, der relaterer sig til den aktuelle løbende indkomst. Som indkomsttyper kan navnlig nævnes

løn, pension, dagpenge og bistandshjælp.

I indtægtsgrundlaget indgår også husstandens offentlige ydelser så som børnefamilieydelse, børnetilskud, boligsikring m.v. Også private ydelser som bidrag til børn eller ægtefælle skal tages i betragtning. Det tillægges normalt ikke betydning, hvem der formelt er berettiget til ydelserne, eller om disse er givet øremærket til særlige formål.

Visse ydelser kan dog holdes ude fra indtægtsgrundlaget. Invaliditetsydelser og rateforsikringer og rateerstatninger kan holdes uden for indtægtsgrundlaget. Det er tvivlsomt, om der i retspraksis er en endelig afklaring vedrørende de forskellige særlige ydelser. Hvilke ydelser af denne karakter, der kan holdes ude fra indtægtsgrundlaget, hænger i øvrigt sammen med, hvilke udgifter der kan medtages, ligesom det har betydning at tage stilling til, hvad ydelserne tilsigter at skulle kompensere for. Praksis synes ikke afklaret. Det synes også uafklaret, om helbredsrelaterede udgifter i givet fald skal afholdes forlods af de beløb, der ikke indgår i det normale budget.

Indkomstopgørelsen vedrører hele husstanden med den virkning, at husstandsmedlemmerne reelt kan komme til at bidrage til betaling af skyldnerens gæld, se nærmere nedenfor.

Det er næppe afklaret, hvorledes der skal forholdes i tilfælde, hvor der er mere end to husstandsmedlemmer på over 18 år. Problemstillingen kendes ved hjemmeboende børn på over 18 år, ved kollektiver og ved familiemønstre, hvor tre eller flere generationer af en familie er samboende. Sidstnævnte tilfælde forekommer navnlig i visse indvandrergrupper.

Kritik og ændringsforslag

a) Ventendes arv

Hensyntagen til muligheden for ikke falden arv har kun reel økonomisk betydning i marginale tilfælde, og det virker som en

unødigt krænkelse af skyldneren og trediemand, at der skal indhentes oplysninger om slægtskabsforhold, eventuelle testamenteriske dispositioner og om potentielle arveladeres formue, alder og helbredsforhold.

Det foreslås derfor, at der ikke skal tages hensyn til muligheden for ventendes arv.

b) Pensionsordninger m.v.

Arbejdsgruppen er enig om, at der bør tilvejebringes nogle mere klare regler om diverse pensionsordninger med et eller få overordnede synspunkter, der så bør følges konsekvent. Arbejdsgruppen er opmærksom på, at der gør sig vægtige modstridende hensyn gældende.

Arbejdsgruppen konstaterer indledningsvis, at nogle ordninger tegnes ved privat aftale, eventuelt som et led i individuelt aftalte ansættelsesvilkår. Som hovedeksempel på denne gruppe kan nævnes direktørkontrakter. Andre ordninger er et led i en kollektiv overenskomst. Endelig er der tjenestemandspensionen som en lovbestemt ordning.

Med hensyn til vilkårene sondres traditionelt mellem på den ene side summaordninger og rateordninger og på den anden side ordninger med eller uden mulighed for ophævelse i "utide" (tilbagekøb). I tilfælde, hvor ophævelse i utide kan ske, findes i nogle tilfælde regler om særligt skærpet beskatning derved.

Markedet for ordningerne er i stadig udvikling, ligesom de mange forskellige betegnelser for de forskellige ordninger gør det svært at bevare overblikket. Det offentliges serviceniveau over for ældre er også under stadig udvikling, hvorfor der løbende bør ske en revurdering af rimeligheden af, at - også en gældssaneringsansøger - har private pensionsordninger.

For ansøgere med en "fjern" pensionsalder vil der kunne opstå afgørende forskelle mellem ansøgere, der har ordninger med

eller uden tilbagekøbsmulighed.

I tilfælde af ordninger med tilbagekøbsmulighed vil der sædvanligvis blive argumenteret med, at skyldneren ikke må bevare aktiver, som han er rådig over, og at pensionsopsparingen ikke adskiller sig afgørende fra anden privat opsparing.

Ordninger uden tilbagekøbsmulighed vil kun kunne inddrages ved særdeles langvarige afviklingsordninger, og/eller ved betalinger der ligger særdeles langt ude i fremtiden. Dette er for det første upraktisk, og for det andet strider det mod det re-socialiseringshensyn, som er en af de vigtigste generelle begrundelser for gældssaneringsordningen. Endelig er kreditorernes interesse i dividende langt ude i fremtiden beskeden. Der er derfor gode grunde til ikke at inddrage sådanne ordninger.

For ansøgere med relativt kort tid til pensionsalderen vil der fremkomme store forskelle mellem ansøgere med summaordninger og ansøgere med rateordninger.

Udløses en summaordning i afviklingsperioden eller inden for rimelig tid derefter, vil der med vægt kunne argumenteres med, at der foreligger et aktiv, der efter hovedreglen skal inddrages.

Påbegyndes i afviklingsperioden en rateordning, vil inddragelse skulle ske ved, at raterne indgår i budgettet i den normale afviklingsperiode. En yderligere inddragelse vil i givet fald skulle ske ved, at afviklingsperioden forlænges i så lang tid, som ordningen løber, og således at der efter den normale afviklingsperiode kun betales dividende af højst rateydelserne. Hvis ordningen ikke er tidsbegrænset, må afviklingen, da dividenden skal være endeligt beregnet, skulle ophøre på det tidspunkt, som man ved en kapitalisering ville regne for ophørstidspunktet. Inddragelse af rateordninger på denne måde kan således medføre særdeles langvarige forløb, hvilket - som også anført ovenfor - er upraktisk og i strid med et af hovedformålene med gældssaneringsordningen. Der vil derfor med vægt kunne argumen-

teres for, at rateordninger kun skal inddrages på den måde, at de skal indgå i budgettet i den ordinære afviklingsperiode.

Af ovenstående fremgår også, at der for ansøgere med samme ordninger vil kunne argumenteres med stor vægt for en forskelsbehandling afhængigt af, hvor nær pensionsalderen er.

En løsning på en del af ovenstående problemer kunne søges i indførelse af en regel om obligatorisk kapitaliseringsmulighed i forbindelse med gældssanering, svarende til reglerne om konkursregulering af visse kontraktsforhold, jf. konkurslovens § 61. I givet fald skulle en sådan regel indføres i forbindelse med en generel regel om, at alle ordninger skulle inddrages. Arbejdsgruppen finder dog ikke grundlag for at foreslå en sådan regel.

Efter en samlet vurdering af ovenstående til dels modstridende hensyn finder arbejdsgruppen,

- at rateordninger, som ikke kan ændres til summaordninger og haves, kun bør indgå i budgettet med de ydelser, der kommer til udbetaling i den periode, hvori ansøgeren skal betale dividende,
- at ordninger, som ikke kan tilbagekøbes i afviklingsperioden, ikke skal inddrages,
- at ordninger, som kan tilbagekøbes i afviklingsperioden, skal inddrages i det omfang værdien opgjort før beskatning ved udbetalingen overstiger et bundfradrag på 200.000 kr. Bundfradraget forudsættes reguleret efter samme principper som bundfradrag efter boafgiftsloven.

c) Forsikringer og erstatninger

Forsikringssummer fra privat tegnede forsikringer bør som hovedregel inddrages. Undtagelse kan gøres, hvis eksistensen af en forsikring har medført lempelse af erstatningsansvaret, jf.

erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1, og erstatningen efter sin karakter kan holdes uden for gældssaneringen, jf. nedenfor. Om-rateordninger henvises til det ovenfor anførte.

Ved erstatninger og ydelser fra lovpligtige forsikringer må lægges vægt på, hvad de forskellige summer skal kompensere. Ménerstatninger og invaliditetserstatninger og lignende må anses for at være af personlig karakter og at skulle kompensere en ikke-økonomisk skade, hvorfor det vil være urimeligt at inddrage disse i en kreditorordning. De formelle betingelser for kreditorbeskyttelse - afsondring fra den øvrige formue - må være opfyldt, da man ellers må imødesee en i øvrigt overflødig konkursbegæring. Erstatning for erhvervsudygtighed må derimod anses for en compensation for mistet fremtidig indtægt, hvoraf dividende skulle være betalt. Disse bør derfor indgå i budgettet.

Med hensyn til de særlige invaliditetsbeløb og erhvervsudygthedsbeløb til førtidspensionister fremgår det af lov om social pension § 14, stk. 1, jf. § 13, nr. 1, og § 14, stk. 2, jf. § 13, nr. 2, at tildeling sker efter nogle alderskriterier sammenholdt med nogle betingelser om nedsat erhvervsevne. Arbejdsgruppen finder herefter, at disse ydelser må anses for en compensation for nedsat erhvervsevne og dermed mistet fremtidig indtægt, hvoraf dividende skulle være betalt. Beløbene bør derfor indgå i budgettet, hvilket for så vidt angår invaliditetsbeløbet er en ændring i forhold til gældende ret.

Det bemærkes, at skyldneren som en følge heraf i budgettet bør kunne fratrække særlige helbredsrelaterede udgifter, herunder i rimeligt omfang helbredsrelaterede merudgifter af en karakter, der normalt skulle afholdes af rådighedsbeløbet.

d) Sammenhængen til de almindelig regler om særråden, særhæften og forsørgelse

Ved opgørelsen af betalingsevnen er det et væsentligt

spørgsmål, om en ansøgers husstandsmedlemmer direkte eller indirekte skal bidrage til den dividende, der skal tilbydes kreditorerne.

De nuværende regler regulerer ikke forholdet mellem på den ene side ansøgeren og dennes kreditorer og på den anden side ansøgerens husstand. Forarbejderne til de nuværende regler rummer kun et beskedent bidrag til problemstilling, idet det i betænkning nr. 957/1982 om gældssanering side 122 f anføres:

"I første række må det fastslås, hvor stor en del af skyldnerens aktuelle indtægt der bliver tilovers, når hans rimelige udgifter til bolig, rimelige leveomkostninger (mad, tøj, el, varme, m.v.) og til opfyldelse af (andre) underholdsforpligtelser er betalt. Ved opgørelsen heraf må der ligesom ved administrationen af trans-beneficiet i retsplejelovens § 509 tages hensyn til ikke alene skyldnerens egne forhold, men hele husstandens. Det drejer sig om at fastslå, i hvilket omfang det er nødvendigt, at skyldneren bidrager til husstandens rimelige leveomkostninger."

Udtalelsen giver klart intet belæg for, at husstandsmedlemmerne som følge af fælles opgørelse af betalingsevnen eller på anden måde skal betale dividende til ansøgerens kreditorer. Sidste sætning i det citerede afsnit indebærer, at der skal afsættes midler til at ansøgeren kan forsørge husstanden, og kan derudover forstås således, at husstandsmedlemmers indkomst forlods skal anses for at gå til de nødvendige udgifter med den følge, at ansøgerens indkomst i størst muligt omfang kan "frigøres" til dividendebetaling.

Det er formentlig den sidstnævnte fortolkning af udtalelsen, der ligger bag afgørelsen i UfR 1998 side 45 H, hvor det - uden særskilt begrundelse - blev fastslået, at der ved opgørelsen af betalingsevnen "som udgangspunkt" skulle lægges vægt på hele husstandens indkomst. I præmisserne synes dog forudsat, at ansøgerens egen indkomst er maksimum for den dividende, der skal

tilbydes.

Sammenfattende kan den nuværende retstilstand derfor beskrives ved, at der skal foretages en fælles opgørelse af hele husstandens betalingsevne, men at ansøgerens egen indkomst udgør maksimum for, hvad der skal tilbydes kreditorerne. Det forudsættes således, at ansøgeren - hvis det er muligt - skal totalforsørges af den øvrige husstand uden at skulle bidrage til de nødvendige daglige udgifter.

På denne måde kan ansøgerens husstand komme til indirekte at betale dividende til ansøgerens kreditorer.

Efter retsvirkningslovens § 25 gælder der imidlertid et princip om sær hæften i ægteskaber. Samme resultat følger af almindelige personretlige principper ved andre samlivsforhold.

Den omstændighed, at en person søger om gældssanering, medfører efter lovteksten ingen ændring i disse hæftelsesregler, og et pseudosolidarisk ansvar bør ikke kunne indføres ad bagvejen ved hjælp af fælles betalingsevneopgørelser for gældssaneringsansøgere og deres husstand. Det bevillingsmæssige element i en gældssanering kan ikke i sig selv begrunde, at trediemand skal inddrages.

Det kan anføres, at der kan have været et interessefællesskab i gældsstiftelsen, idet husstandsmedlemmer undertiden har haft del i de forbrugsmuligheder, der forelå som følge af gældsstiftelsen. Hvis denne argumentation ikke kan bære en selvstændig hæftelse, ses det imidlertid ikke, hvorfor man specielt i gældssaneringssituationen skal lade dette argument være afgørende. Dertil kommer, at det gældende princip om fælles betalingsevneopgørelse også gælder i de tilfælde, hvor gælden er opstået før ægteskabet/samlivet, og hvor argumentet om interessefællesskab i gældsstiftelsen derfor slet ikke er aktuelt.

Den gældende ordning kunne også tænkes forsvaret efter princippet om ægtefællers gensidige forsørgelsespligt, jf. rets-

virkningslovens § 2 og § 3. Efter disse regler skal begge ægtefæller efter evne medvirke til at skaffe familien passende underhold, hvortil henregnes husholdningen, børnenes opdragelse og ægtefællernes særlige behov.

Der er imidlertid intet belæg for, at disse regler skulle give en ægtefælle krav på ikke at skulle bidrage til familiens underhold, fordi hans evne dertil formenes nedsat som følge af gældsforpligtelser, ligesom en ægtefælle omvendt ikke ses at kunne påberåbe sig gældsforpligtelser som et særligt behov, som - om fornødent også af den anden part - skal dækkes som et led i familiens underhold. I familieretlig teori ses gældsforpligtelser således ikke nævnt blandt de ting, der indgår i familiens underhold, og systematisk ensidig overførsel af - til sammen - større beløb, der ikke vedrører familiens underhold, men f.eks. indfrielse af ægtefællens gæld antages at kunne begrunde refusionskrav, hvorfor sådan overførsel ikke kan anses som et led i den gensidige forsørgelse, jf. Irene Nørgaard, Familie, 4. udgave, side 291 f, jf. side 293.

Der må i den forbindelse også lægges vægt på, at familiens underhold i alle andre relationer prioriteres over gældsafviklingen, og navnlig at reglen om særhæften ville blive udhulet, hvis kreditorerne med henvisning til forsørgelseskonstruktionen skulle kunne holde sig til ægtefællens indkomst. I øvrigt måtte et hæftelsesgennembrud med denne begrundelse vel i givet fald også omfatte ægtefællens formue, hvad ikke er tilfældet i gældende ret.

En ansøgers kreditorer kan ikke i forhold til ansøgerens ægtefælle få bedre ret end ansøgeren, ligesom de gensidige forsørgelseskrav efter retsvirkningsloven må anses for ægtefællernes personlige rettigheder, som kreditorerne ikke kan tilegne sig.

Endelig må en argumentation ud fra den gensidige forsørgelsespligt være uden vægt i de tilfælde, hvor der slet ikke er nogen forsørgelsespligt. Ved samliv uden for ægteskab gælder princip-

pet om den fælles opgørelse af betalingsevnen imidlertid også.

Den gældende ordning synes således at hvile på et dårligt argumenteret grundlag, og den er udtryk for en mangel på respekt for husstandsmedlemmers økonomiske integritet. Den nugældende ordning lægger gift for forgældedes mulighed for at etablere sig i kernefamilier og genindfører den økonomiske afhængighed mellem ægtefæller/samlevende, som generationer af ligestillingsforkæmpere har forsøgt at afskaffe. Ordningen gør det umuligt at søge gældssanering uden samtykke fra ægtefællen/samleveren og lægger et urimeligt pres på den ikke-hæftende ægtefælle/samlever.

Selv om ordningen formelt er kønsneutral, er det jo ingen hemmelighed, at der er en statistisk overvægt af mandlige ansøgere. Ordningen har derfor klart kønsdiskriminerende effekt.

Arbejdsgruppen må derfor anbefale, at reglerne ændres således, at kun ansøgerens forhold tages i betragtning ved betalings-evneopgørelsen.

Efter gældende ordning indregnes børnerelaterede indtægter, herunder børnebidrag, børnetilskud og børnefamilieydelse, i indtægtsgrundlaget. På udgiftssiden giver børn sig i øvrigt udslag i, at der indgår et barnebeløb i rådighedsbeløbet. På denne måde kan børn i visse tilfælde give "overskud".

Efter § 18, stk. 1 i lov om børns retsstilling tilkommer børnebidrag barnet. Efter § 7 i lov om børnetilskud tilkommer børnetilskud barnet. Loven om børnefamilieydelser indeholder ikke en tilsvarende klar regel, men børneforsørgelse indgår i tildelingskriteriet i § 2, og der er i § 4, stk. 6, mulighed for, hvis det skønnes "bedst for barnet" at bestemme, at udbetaling skal ske til barnet. Kravene på ydelser er efter lovens § 11 beskyttet mod overdragelse og kreditorforfølgning. Arbejdsgruppen finder derfor, at børnefamilieydelserne må anses for en slags betroede penge.

Det foreslås derfor og i øvrigt i sammenhæng med princippet om at opfatte husstandsmedlemmerne som selvstændige personer, at de anførte børnerelaterede indtægter ikke skal indgå i indtægtsgrundlaget. Til gengæld skal der i rådighedsbeløbet kun indregnes udgift til forsørgelse af børn i det omfang de børnerelaterede indtægter ikke strækker dertil, jf. afsnittet om udgifter.

Der kunne tænkes den indvending, at det er umuligt at skille en fælles økonomi ad. Dette kan ikke tiltrædes. Hele den legale formueordning hviler på en sådan forudsætning, og at det også i relation til betalingsevneopgørelser kan lade sig gøre, fremgår af de vedlagte regneeksempler med nedennævnte kommentarer.

Ved opdelte opgørelser må laves et sammenligningsbudget for øvrige husstandsmedlemmer, så man kan sikre sig, at alle indtægter og udgifter - et eller andet sted - er medtaget, og at ingen af parterne fremstår med budgetter, som enten tilfældigt eller som resultat af spekulation stiller parterne eller en af disse urimeligt gunstigt eller urimeligt ringe.

Det giver normalt ikke vanskeligheder at fordele indtægterne. Ved udgifterne må som udgangspunkt lægges vægt på, i hvis navn en udgift formelt afholdes.

Det er imidlertid i denne sammenhæng urealistisk at opstille budgetter, hvor den ene part f.eks. slet ikke har nogen boligudgift eller slet ikke skal betale for almindelige fornødenheder, f.eks. vand, varme, el m.v. Dette gælder uanset, om der er tale om ansøgeren eller ægtefællen/samleveren. Der bør derfor foretages interne refusioner mellem den part i hvis navn udgiften afholdes og den anden part.

For at begrænse disse upraktiske refusioner mest muligt kan opstilles nogle budgetmæssige fællesudgifter, som skal deles. Der er tale om udgifter til varme, vand, el, licens, telefon og lignende. Ved den nærmere afgrænsning må i øvrigt henvises til retsvirkningslovens § 11 om fælles hæftelse i visse tilfælde.

Udgifter, der skal afholdes af rådighedsbeløbet, kommer dog ikke i betragtning i denne sammenhæng.

Området for egentlig intern refusion begrænses herefter normalt til boligudgiften. Den interne refusion betyder ikke, at den faktiske boligudgift skal deles lige, men at der skal beregnes en slags intern "husleje", der i regneeksemplerne er medtaget som internt boligbidrag som regulerende post.

Beløbet bliver - budgetmæssigt - en indtægt for boligindehaveren og en udgift for den part, der ikke er boligindehaver. Da beløbet fastsættes til brug for opgørelse af en betalingsevne under en slags retsforfølgning, må skyldneren i sit budget kun have halv normalboligudgift, der fastsættes under hensyntagen til familiens størrelse m.v. Dette gælder uanset om ansøgeren er boligindehaver eller ej, hvorfor den interne "husleje" bliver forskellig efter, hvem der er boligindehaver. Er skyldneren boligindehaver, bliver ægtefællens/samleverens "husleje" derfor den faktiske udgift minus halv normalboligudgift, medens skyldnerens "husleje" bliver halv normalboligudgift, hvis ægtefællen/samleveren er boligindehaver.

Hvis ansøgerens "husleje" (halv normalboligudgift) er for utilstrækkelig til, at ægtefællen/samleveren økonomisk kan magte ejendommen, kan denne ikke bevares under gældssaneringen. Dette svarer til den gældende retsstilling, hvorefter man ikke vil acceptere ejendomme i ægtefællens/samleverens navn, hvis pågældende ikke selv kan betale. Ændringsforslaget gør derfor ingen ændring deri.

I den omvendte situation, hvor ægtefællen/samleveren - budgetmæssigt - betaler en "husleje" svarende til halv normalboligudgift er der ikke særlige problemer ved refusionsprincippet. Hvis derimod ægtefællens/samleverens "husleje" bliver højere for at kunne dække den faktiske udgift, er udgangspunktet, at ansøgerens ejendom er for dyr, og at der ikke kan afsiges kendelse om gældssanering. Vælger ægtefællen/samleveren imidlertid i denne situation at bruge en overskydende betalingsevne til at

betale merudgiften i forhold til normalen ved en dyr bolig i ansøgerens navn, kommer det ikke kreditorerne til skade, og gældssaneringskendelse vil kunne afsiges efter skyldnerens budget, der kun er belastet med halv normalboligudgift.

Vurderingen af en ægtefælles/samlevers særudgifter kan være forskellig i fællesopgørelser og opdelte opgørelser. Ved fællesopgørelser foretages en sædvanlig prøvelse af udgiftens nødvendighed. Dette er imidlertid ikke tilfældet ved opdelte opgørelser, hvis ægtefællen/samleveren kan afholde udgiften og sin andel af øvrige udgifter af egne midler. Hvis pågældende ikke kan afholde udgiften, må den derimod underkastes den sædvanlige prøvelse af nødvendigheden.

Regneeksemplerne, der kun rummer nødvendige udgifter, kan afstemmes ved, at summen af de opdelte betalingsevneopgørelser altid svarer til den fælles opgørelse af betalingsevnen. Eksemplerne viser også, at en part ved de opdelte opgørelser i visse tilfælde får en - budgetmæssig - negativ betalingsevne.

Spørgsmålet er da, om den anden part - budgetmæssigt - skal overføre et "forsørgelsesbeløb" for at nulstille parten med den negative betalingsevne. Hvis en sådan overførsel sker, viser afstemningen i øvrigt, at parten med den positive betalingsevne dermed får en betalingsevne, der svarer til den fælles opgjorte betalingsevne. Problemet er imidlertid, at parten med den positive betalingsevne ikke nødvendigvis er ansøgeren. Det kan også være ægtefællen/samleveren.

I de tilfælde, hvor det er ansøgeren, der har en negativ betalingsevne, bliver betalingsevnen ikke bedre af, at den bringes i 0. Overførsel af "forsørgelsesbeløb" fra ægtefælle/samlever til ansøgeren er derfor i relation til betalingsevneberegninger formålsløs. Ansøgeren vil stadig ikke have nogen betalingsevne. I disse tilfælde vil der herefter ikke kunne tilbydes dividende. Se eksempel 3 A-C.

Om der så overhovedet kan afsiges kendelse om gældssanering i

dette tilfælde, er en anden sag. Hvis skyldneren opfylder de sædvanlige kriterier for bortfald af gæld, f.eks. fordi han er pensionist, medfører den foreslåede ændring, at der ikke i denne situation skal betales dividende, der skal realfinansieres af den anden part i samlivsforholdet. Beror skyldnerens manglende betalingsevne i øvrigt på indkomstmangel af en karakter, der må anses for forbigående eller lignende, vil der i denne situation ikke kunne afsiges kendelse om gældssanering, hvilket svarer til hidtidig praksis.

I tilfælde, hvor det er ægtefællen eller samleveren, der har en negativ betalingsevne, knytter der sig væsentlig interesse til, om ansøgeren - budgetmæssigt - skal overføre et beløb til den anden part for at udligne dennes negative betalingsevne.

En sådan overførsel kan begrundes i forsørgelsespligten. Konsekvensen deraf vil imidlertid være, at overførsel kun skal ske, hvis der er forsørgelsespligt. Det er kun gifte, der har en lovbestemt gensidig forsørgelsespligt, hvorfor der vil opstå en forskel i forhold til samlevende uden for ægteskab, hvis overførslen alene skal begrundes i forsørgelsespligten.

Imidlertid kan overførslen også begrundes i en analogi af transgbeneficiereglene, jf. retsplejelovens § 509, hvorefter der skal overlades skyldneren, hvad der er nødvendigt til opretholdelse af et beskedent hjem og en beskeden levefod for skyldneren og hans husstand. Disse regler gælder for skyldnerens husstand uanset dennes civilretlige status, og der er derfor ikke grund til at sondre mellem gifte og samlevende, hvis overførslen begrundes på denne måde.

Efter arbejdsgruppens opfattelse bør der herefter ikke gøres forskel mellem gifte og samlevende, og der bør være adgang til at overføre "forsørgelsesbeløb" efter nedenstående retningslinier.

Det beløb, der i givet fald skal overføres, skal ikke nødvendigvis svare til den opgjorte negative betalingsevne. Over-

førslen skal kun give mulighed for at afholde de udgifter, som må anses for nødvendige, jf. ovenfor om særudgifter. Ved opgørelse af "forsørgelsesbeløbet" vil der videre kun kunne indregnes halv normalboligudgift, uanset at den interne "husleje" i visse tilfælde er større.

Et andet grundliggende spørgsmål er, om overførsel skal undlades, hvis en ægtefælles/samlevers lave indkomst og dermed behovet for et "forsørgelsesbeløb" skyldes, at de pågældende bevidst ikke udnytter sin erhvervsevne fuldt ud. Det er i hidtidig praksis antaget at være en direkte hindring for gældssanering, at et husstandsmedlem ikke udnyttede sin erhvervsevne fuldt ud, jf. Fuldmægtigen 1998 side 136. Efter retsvirkningslovens § 2 sidestilles arbejde i hjemmet fuldt ud med udearbejde, og det må anses for at være et af de grundliggende principper i ægteskabslovgivningen, at ægtefæller fuldt legitimt kan arrangere sig med en helt eller deltids hjemmearbejdende part. I givet fald ville det virke som om man krævede, at ægtefællen/samleveren skulle arbejde ansøgerens gæld af. Det forudsættes selvsagt, at ordningen med en hjemmearbejdende part godtgøres at have haft en rimelig permanens og ikke er arrangeret med henblik på gældssaneringssagen.

Overførselssituationer er beskrevet i eksempel 4 A-C, og man skal navnlig bemærke, at ansøgerens betalingsevne opgjort efter overførsel svarer til opgørelsen efter fællesopgørelsen.

4. UDGIFTER

Advokat Ulla Dilau Poulsen

Gældende ret

Ved angivelse af udgiftsposterne er det husstandens faste udgifter, der skal anføres, det vil sige ikke alene skyldnerens udgifter, men også udgifter der vedrører skyldnerens eventuelle ægtefælle, samlever eller børn.

Efter den gældende praksis er der generel enighed om, at følgende poster kan medtages som særskilte udgiftsposter i budgettet:

1. Boligudgift incl. varme.
2. Faglige kontingenter.
3. Forsikringer.
4. Transport.
5. El, gas og vand.
6. Telefon.
7. Licens.
8. Bidragsforpligtelser.
9. Udgifter til børnepasning.

Ad 1 - boligudgift:

Udgiften til bolig skal være rimelig. Ved vurderingen heraf indgår elementer som husstandens størrelse, lejligheden/boligens størrelse, husleje for tilsvarende bolig, samt størrelsen af eventuel boligydelse.

Overstiger boligudgiften et rimeligt beløb, er det dog ikke ensbetydende med at gældssanering nægtes, men der kan kompenseres herfor med en forlængelse af afdragsperioden eller eventuel nedsættelse af rådighedsbeløb.

Ad 2 - faglige kontingenter:

Bidrag til fagforening, herunder bidrag til A-kasse.

Ad 3 - forsikringer:

Som udgangspunkt accepteres alene udgift til sædvanlig husstandsforsikring.

I tilfælde, hvor skyldneren eller medlemmer af dennes husstand eventuelt har store medicinudgifter, accepteres udgift til medlemskab af Sygeforsikringen Danmark.

Ad 4 - transport:

Som altovervejende hovedregel accepteres udgifter til offentlige transportmidler. I tilfælde, hvor skyldneren eller dennes ægtefælle/samlever af arbejdsmæssige eller helbredsmæssige grunde har behov for bil, kan rimelige udgifter til bil accepteres, det vil sige faste udgifter som vægtafgift, forsikring, benzin og vedligeholdelse.

Ad 5 - el, gas og vand:

Faktiske udgifter hertil.

Ad 6 - telefon:

Her accepteres alene udgift svarende til abonnement.

Ad 7 - licens:

Her accepteres som udgangspunkt alene udgift til licens, men i de tilfælde, hvor eneste mulighed for at modtage tv er via hybridnet eller lignende, accepteres den mindste faste udgift hertil (hybridnet lille pakke).

Ad 8 - bidragsforpligtelser:

Normale bidrag til ægtefælle eller børn accepteres.

Ad 9 - udgifter til børnepasning:

Her accepteres udgifter til vuggestue, børnehave, dagpleje, skolefritidsordning, men ikke udgifter til børns fritidsaktiviteter.

For så vidt angår andre faste udgifter, som for eksempel Falck-abonnement, Sygeforsikringen Danmark, andre forsikringer som f.eks. ulykkesforsikring, leje af tv og video, tandlæge, briller/kontaktlinser og lignende, faglitteratur, arbejdstøj, synes der ikke at foreligge en klar praksis.

For så vidt angår det rådighedsbeløb, som afsættes til den gældssaneringssøgende og dennes eventuelle familie til dækning af mad og drikke, tøj m.v., er der store afgivelser.

Det rådighedsbeløb, som afsættes til en enlig, udgør fra kr. 2.500-3.500.

For et par varierer rådighedsbeløb fra kr. 4.000-6.000.

For børn varierer beløbene for første barn fra kr. 800-1.500, for andet barn fra kr. 800-1.500 og for øvrige børn fra kr. 500-1.500.

Kritik

Det er ikke hensigtsmæssigt, at der fra retskreds til retskreds kan være så stor forskel på hvilke poster, der medtages som særskilte budgetposter, og så stort et spænd i størrelsen af rådighedsbeløbene. Der bør tilstræbes en forenkling og ensartethed af beløbene.

Forslag til nye regler

De basale udgifter, som praktisk talt enhver husstand har, men som beløbsmæssigt kan variere en del, bør godkendes som særskilte udgifter med de faktiske beløb:

boligudgift incl. varme,
faglige kontingenter,
transport - herunder evt. bil og vedligeholdelse af denne
el, gas og vand,
udgifter til børneinstitutioner - børnehave, dagpleje, skole-
fritidsordning, bidragsforpligtelser,
udgifter til udlodning og administration, jf. p. 65.

Det foreslås, at justitsministeren bemyndiges til i bekendtgørelsesform at fastsætte regler herfor, samt hvilke særskilte udgifter, jf. ovenfor, der normalt kan medtages i budgettet.

For så vidt angår de øvrige særskilte udgifter, er der generel enighed om at medtage i budgettet - husstandsforsikring, telefonabonnement og licens - udgør udgifterne hertil i gennemsnit samlet ca. kr. 400.

Herudover kan der være diskussion om i hvilke tilfælde for eksempel udgift til Falck-abonnement, Sygeforsikringen Danmark og lignende kan godkendes.

For at opnå forenkling af reglerne og ensartethed foreslås det, at der ses bort fra disse "variable" udgifter, som typisk for de enkelte udgifters vedkommende er mindre beløb i den budgetmæssige sammenhæng, og at der i stedet sker en oprunding af rådighedsbeløbet, således at der bliver mulighed for af rådighedsbeløbet af afholde sådanne ofte rimelige udgifter, uden at det bliver nødvendigt i de enkelte sager at "pindehugge" om sådanne småposter.

Det foreslås i den forbindelse, at rådighedsbeløbet fastsættes med udgangspunkt i et fast beløb, som herefter satsreguleres

for eksempel i lighed med de satsreguleringsprocenter, som er gældende for reguleringerne af beløb i henhold til arveloven og dødsboskifteloven, dog således at beløbet oprundes til nærmeste hele hundrede.

Rådighedsbeløbet skal i givet fald fastsættes til det satsregulerede beløb, som er gældende for det år, hvori der afsiges kendelse om gældssanering.

Udgangspunktet for disse rådighedsbeløb kan eksempelvis fastsættes således:

for enlige: kr. 3.500,

for et par: kr. 6.000,

pr. barn, uanset antallet af børn op til kr. 1.500,

idet omfang offentlige ydelser - børnefamilieydelse, børnetilskud - og evt. børnebidrag - ikke når op på beløbet. Hvis summen overstiger kr. 1.500 skal det overskydende beløb ikke tilgå kreditorerne, jf. p. 24 nederst.

5. PROKLAMA

Retsassessor Torben Kuld Hansen

Gældende ret

Konkursloven indeholder ingen regler om, at en kreditor har pligt til at anmelde en fordring i forbindelse med behandlingen af en gældssaneringssag. Det hedder derimod i KL § 208, at skifteretten straks efter gældssaneringssagens indledning skal indrykke en bekendtgørelse i Statstidende med opfordring til enhver, der har fordring eller andet krav mod skyldneren, til at anmelde kravet inden for visse frister. Proklamaet er ikke præklusivt, men gældssaneringskendelsen er ifølge § 226, stk. 2 bindende også for fordringshavere, der ikke har meldt sig. En kreditor er således berettiget til efterfølgende at anmelde sit krav og få dividende heraf.

I forbindelse med konkursbehandlingen indrykkes en tilsvarende annonce, jf. KL 128, og proklamaet er ligeledes ikke præklusivt. KL § 134 indeholder dog en regel om faktisk præklusion i forhold til konkursboet, men fordringen består dog fortsat over for skyldneren.

I lov nr. 383 af 22. maj 1996 om skifte af dødsboer er der i § 83 indsat en regel om præklusion af krav. Dette proklama skal bl.a. indeholde en opfordring til enhver, der har en fordring eller andet krav mod afdøde, til at anmelde kravet inden 8 uger efter bekendtgørelsen. Til kendte kreditorer med bopæl uden for Danmark skal der samtidig gives særskilt meddelelse om proklamaet og dets retsvirkninger. Skifteretten kan, hvor forholdene taler derfor, bestemme, at proklamaet tillige skal optages i lokale blade.

Kritik

I forbindelse med en gældssaneringssag udarbejdes et budget for skyldneren, hvorefter skyldnerens indkomst - over en årrække og efter fradrag af en række berettigede udgifter - opspares og

fordeles mellem de anmeldte kreditorer. Skyldnerens budget lever i princippet intet overskud i afdragsperioden. Anmelder en kreditor således et krav efter afsigelse af kendelse om gældssanering, har denne kreditor krav på dividende af fordringen, men skyldneren har ikke mulighed for at betale dette krav. Skyldneren nødsages derfor til at søge sagen genoptaget efter konkurslovens § 228. Da skifteretten alene kan ændre henstands- og afdragsbestemmelserne, medfører en efteranmeldelse, at afdragsperioden forlænges.

Skyldneren opnår således ikke en afklaret økonomisk situation inden for den oprindelig beregnede periode, ligesom skifteretten nødsages til at genoptage en række sager med deraf følgende ekstraudgifter til medhjælper.

I det omfang skyldneren bevidst har undladt at oplyse om fordringer, er der ikke det store hensyn at tage til skyldneren, ligesom det vil være naturligt at lade skyldneren betale ekstraudgifterne til medhjælper, men i praksis skyldes de manglende oplysninger i reglen en simpel forglemmelse hos skyldneren og herunder, at han ikke har noget fuldstændigt overblik over sin økonomiske situation.

Anmeldes krav først efter afdragsperiodens udløb, har skyldneren mulighed for at afdrage på den efteranmeldte gæld, men afhængig af kravets størrelse eller antallet af efteranmeldte krav, kan skyldneren på ny havne i en økonomisk håbløs situation.

I betænkning nr. 957 om gældssanering er det side 164 anført, at der ikke bør indføres en regel om præklusivt proklama. Dette er nærmere begrundet således:

"... Udvalget lægger herved navnlig vægt på, at en regel herom, ville give skyldneren mulighed for at spekulere i fordringshaverens passivitet. Skulle proklama i anledning af gældssanering være præklusivt, måtte der endvidere fastsættes en betydeligt længere anmeldelsesfrist end de

... foreskrevne 4 uger. Herved ville gældssaneringsagens samlede behandlingstid imidlertid blive uacceptabelt lang. ..."

Til de anførte indvendinger bemærkes, at spekulation i fordringshaverens passivitet eventuelt kunne rammes ved at indføre en regel om ophævelse af gældssaneringskendelsen i særligt grelle tilfælde, jf. herved den nuværende bestemmelse i konkurslovens § 229, der dog kun omhandler egentlige svigagtige forhold, ligesom der kunne indføres en regel om, at skifteretten, hvor forholdene taler derfor, kan bestemme, at proklamaet tillige skal optages i lokale blade.

Med hensyn til sagsbehandlingstidens længde ville et krav om frist på f.eks. 8 uger næppe forlænge sagsbehandlingstiden i forhold til i dag. I praksis kan det være forbundet med besvær at modtage anmeldelser fra kendte kreditorer ikke mindst set i lyset af, at disse ofte ikke har udsigt til en større dividende af en fordring, som kreditor allerede har afskrevet. Det er derfor undertiden forbundet med mere besvær at skulle anmelde en fordring, og kreditor mangler således et incitament til at foretage anmeldelse. Dette gælder i særlig grad, hvor der er tale om anmeldelser fra udenlandske kreditorer. Et præklusivt proklama forbundet med en pligt for skifteretten/medhjælper til at underrette kendte kreditorer, vil derfor kunne medvirke til at forkorte sagsbehandlingstiden.

Da skyldneren fortsat har pligt til at oplyse om kreditorerne, herunder i relation til belysning af om skyldneren er håbløs forgældet, og da kreditorerne via en offentliggørelse opfordres til at anmelde krav, findes hensynet til, at skyldneren opnår en afklaret situation at måtte gå forud for hensynet til efteranmeldte kreditorer. Samtidig opnås herved en besparelse for det offentlige, idet genoptagelser i et vist omfang udgås.

Såfremt skyldneren ejer fast ejendom, bør krav sikret ved pant eller på anden tilsvarende måde dog ikke kunne prækluderes.

Forslag til nye regler

Formålet med en gældssanering er en gang for alle at tilvejebringe ordnede økonomiske forhold for en skyldner.

Arbejdsgruppen forslår derfor, at der indføres regler om præklusivt proklama, som det kendes fra dødsboer, og således at krav sikret ved pant eller på anden tilsvarende måde ikke prækluderes.

6. SKAT

Dommerfuldmægtig Henrik Tosti og advokat Peter Bøgelund

Skattefordel ved betaling af renter af den nedsatte gæld efter afsigelse af kendelse om gældssanering, jf. kildeskattelovens § 5 stk. 8.

1. Renter

Gældende ret

Når skyldneren i sit gældssaneringsforslag tilbyder en dividende til kreditorerne, skal der tages stilling til, om dividenden skal forhøjes med den skattefordel, skyldneren vil kunne opnå efter ligningslovens § 5, stk. 8. Bestemmelsen indebærer, at en skyldner kan fradrage en vis andel af de renter, som indgår i den gæld, der saneres. § 8, stk. 5 blev indsat i 1995 ved lov nr. 412 for at begrænse rentefradragsretten ved at fordele gældseftergivelsen forholdsmæssigt mellem hovedstol og renter.

Skyldneren kan fratrække renterne i det indkomstår, hvor de forfalder til betaling, jf. ligningslovens § 5, stk. 1. Det er derfor udlodningstidspunktet, der er afgørende for fradragsretten. Skyldneren kan tidligere have fratrækket en del af de pågældende ubetalte renter. Der skal i så fald tages højde herfor ved udregningen af det fradrag, skyldneren vil kunne få i afdragsperioden i gældssaneringssagen.

Ved nogle skifteretter er det sædvanligt, at man i alle sager medtager den skattemæssige fordel af rentefradraget i dividendebeholdningen, selv om den f.eks. kun udgør 10 kr. om måneden, mens man ved andre skifteretter har indført en bagatelgrænse. Det hænger muligvis sammen med, at man i nogle skifteretter ikke runder op eller ned, når de månedlige afdrag skal fastsættes. Det er sædvanligt, at medhjælper i forbindelse med udregningen af skattefordelen forelægger beregningen for skattevæsenet forinden kreditormødet.

I praksis er der ikke mange trykte afgørelser om emnet, men i UfR 1994.378 VLK fandt landsretten ikke, at rentefradraget i sagen ville føre til en så væsentlig forhøjelse af dividenden, at der ville være tilstrækkelig anledning til at tilsidesætte det skøn, der var udøvet ved den af skifteretten skete godkendelse af dividenden. Det kan ikke af afgørelsen udledes, hvor stor en skattefordel, der var tale om.

Medhjælperen skal i hver sag bruge en del tid på at foretage ovennævnte beregning, idet der skal foretages en forholdsvis indviklet beregning, i hvilken der skal tages højde for eventuelle - allerede fratrukne - renter. Medhjælperen skal opdele de anmeldte beløb i hovedstol og renter, hvilket kan give vanskeligheder, når kreditor ikke er professionel eller ikke ønsker at give de nødvendige oplysninger i sin anmeldelse. Endvidere skal medhjælper, forinden forslaget fremsendes til skifteretten, have konfereret fradragsberegningen med det lokale skattevæsen. Der skal også tages højde for rentefradragsretten ved placeringen af udlodningstidspunkterne. Dette forhold bliver visse gange overset med efterfølgende vanskeligheder for skyldneren - i forbindelse med dennes mulighed for at overholde de månedlige afdrag. Andre gange kan det føre til, at udlodningstidspunktet skal placeres på en "skæv" dato i forhold til kendelsen.

Det må derfor antages, at en forholdsvis stor del af den tid medhjælper bruger - og skal honoreres for - medgår til disse undersøgelser. Skattevæsenet bruger også meget tid på at kontrollere fradragsretten, og endelig skal skifteretten tage stilling til forslaget og derfor foretage en kontrol af den udførte beregning.

Forslag til nye regler

Det foreslås derfor, at fradragsretten afskaffes, hvor der er tale om en judiciel afgørelse om gældseftergivelse, hvilket såvel i tvangsakkordtilfælde som gældssaneringstilfælde vil give en betydelig besparelse i ligningsafdelingerne, ligesom det vil

give en betydelig besparelse i skifteretternes udgifter til medhjælpere, da beregning af nedsættelsesprocent og afdragsordning vil lettes i betydeligt omfang.

Den skyldner, der skal have gældssanering, vil ikke blive berørt af en sådan ændring, idet rentefradragsretten som nævnt normalt vil skulle indgå i dividenden. Det er derfor alene kreditorerne, der vil blive berørt. Da størrelsen af rentefradraget - ved den i 1995 indførte regel i ligningslovens § 5, stk. 8 - blev begrænset, vil der alene være tale om en uvæsentlig nedsættelse af dividendebeløbet. Endelig bør det ved vurderingen af betydningen for kreditorerne tages i betragtning, at dividenden i de fleste gældssaneringskendelser er under 10%.

Indregnet restskat/restancer i forskudsregistreringen

Problemerne omkring indregnet restskat og restancer i forskudsskatten.

Gældende ret

I henhold til kildeskattelovens § 61 indregnes restskat for et enkelt år i forskudsskatten for ikke det følgende år, men det næstfølgende år.

Den indregnede restskat kan maksimalt udgøre 10.000 kr. med pristalsregulering, hvilket for 1999 udgør 13.600 kr.

Med en udvidelse af kildeskatteloven er der nu også mulighed for at indregne restancer, det vil sige restskatter fra tidligere end 2 år forud, i forskudsskatten.

Som udgangspunkt er disse restskatter omfattet af en gældssaneringskendelse, idet restskatter stiftes ved udgangen af et kalenderår, og med en indledningsdag i 1999 vil en indregnet restskat i dette år være opstået med udgangen af 1997, og med indledningsdag i 1998 eller senere vil denne restskat være omfattet af gældssaneringskendelse.

Hvis indledningsdagen eksempelvis er maj måned 1999, vil den indregnede restskat for 1997, i og med A-skattebetalinger januar, februar, marts og april, typisk være betalt, når man er nået frem til maj måned.

Der er endnu ikke nogen kreditor, der har forsøgt at få omstødt denne disposition, og normal praksis er da også, at ingen skifteretsmedhjælper gør bemærkninger herom i gældssaneringsforslaget.

Også i disse tilfælde kan det kritiseres, at statskassen modsat private kreditorer opnår dækning for gæld, der i princippet er omfattet af en gældssaneringskendelse, og reglerne bør derfor justeres, således at en betaling af en indregnet restskat bør tilbageføres ved afsigelse af kendelse om gældssanering.

Reglerne gør det også kompliceret at udarbejde et gældssaneringsforslag, idet de månedlige betalinger til kreditorerne vil reduceres med 1/12 af den indregnede restskat, forudsat denne er betalt i medfør af reglerne i Bek.nr. 734 af 10.10.1998 § 12A, stk. 2. De øvrige kreditorer vil derfor blive forfordelt på bekostning af statskassen, idet den typiske gældssaneringsafdragsperiode løber over 5 år, og idet der ofte ikke kompenseres for de nedsatte afdrag i det første afdragsår på baggrund af disse regler.

Set fra skattevæsenets side, og i øvrigt også fra de private kreditors side, beror det på tilfældigheder, nemlig tidspunktet for indledning af gældssaneringssagen, om den indregnede restskat bliver dækket eller ej, idet Told og Skat i henhold til cirkulære nr. 186 af 29.10.1994, afsnit 2.1.1. har den praksis, at de indregnede restskatter, der ikke er dækket inden indledning af gældssaneringssagen, vil være omfattet af kendelsen.

Hvis indledningsdagen således er i midten af januar, vil ingen del af den indregnede restskat være dækket gennem betaling af

A-skat af januar lønnen, i det omfang ansøgeren er bagudlønnet, modsat ansøgere, som modtager pension, hvor A-skatten af pensionen for januar måned vil være forfalden til betaling den 10. januar og dermed dække den indregnede restskat eller en del deraf, hvis indledningsdagen er efter den 10. januar.

I de tilfælde, hvor indledningsdagen for en gældssaneringssag kommer i nærheden af 1. april eller 1. maj, vil typisk samtlige indregnede restskatter være betalt, såfremt der blot tilbageholdes 3.000 kr. om måneden i A-skat.

Forslag til nye regler

Det foreslås derfor, at indregnede restskatter, der måtte være betalt i de/det kalenderår, gældssaneringssagen verserer, tilbagebetales skyldneren eller skifterettens medhjælper og herefter indgår i skyldnerens gældssaneringsforslag.

7. LØNINDEHOLDELSE

Dommerfuldmægtig Henrik Tosti og advokat Peter Bøgelund

De offentlige institutioners lønindeholdelse efter at skifteretten har åbnet gældssaneringssag for den gældssaneringsøgende.

Gældende ret

Offentlige tilgodehavender tvangsinddrives i vidt omfang ved lønindeholdelse eller ved mere eller mindre frivillige afdragsordninger. Som de nok mest kendte eksempler kan nævnes, at personlige skatter inddrives af kommunerne, og at told- og moms-krav inddrives af skatteregionerne. Igennem de seneste år er der ved indsættelse af bestemmelser i diverse særlove sket en markant stigning af krav, der kan foretages lønindeholdelse for. Lønindeholdelsen er fortsat et for offentlige myndigheder forbeholdt inddrivelsesmiddel, men der er stillet forslag om, at også private kreditorer skal have hjemmel til lønindeholdelse.

Lønindeholdelsen forudsætter, at der levnes skyldneren et vist rådighedsbeløb, og man kan påklage lønindeholdelsen til enten fogedretten eller til forskellige administrative myndigheder - alt efter hvilken type gæld, der indeholdes for.

Mange gældssaneringssøgende føler sig tilskyndet til at søge gældssanering, når der påbegyndes en lønindeholdelse, og lønindeholdelse er derfor et velkendt fænomen i mange af sagerne.

Indledning af en gældssaneringssag betyder ikke, at lønindeholdelsen skal ophøre. Dette fremgår af Bet. s. 151 og UfR 1987.755 H. Det fremgår af afgørelsen, at lønindeholdelsen ikke kunne omstødes efter § 72 eller § 74, da hverken loven eller forarbejderne til gældssaneringsreglerne kunne føre til, at lønindeholdelse skulle behandles anderledes under gældssanering end under konkurs. Højesteret fandt, at dette måtte være et lovgivningsanliggende. En frivillig afdragsaftale indgået før

indledningen af gældssanering må ifølge TS cirk.nr. 52 af 19.8.1952 ikke opsiges og afløses af en begæring om lønindeholdelse. På samme måde må det dog antages, at skyldneren må være berettiget (og forpligtet) til at stoppe en afdragsordning, såfremt der ved afdragsordningen betales mere end det myndigheden ville have kunnet kræve ved en lønindeholdelse.

Det kan ud fra kommentaren til højesteretsafgørelsen fra 1987 ses, at man allerede dengang fandt, at der burde foretages en lovændring således, at lønindeholdelse under en gældssanerings-sag blev udelukket, jf. Mogens Munch i UfR 1988 B 417. Jens Anker Andersen har i UfR 1995 B 18 også behandlet spørgsmålet.

Som nævnt er der i de seneste år sket en udvidelse af offentlige krav, for hvilke der kan foretages lønindeholdelse. Endvidere er det ikke udelukket, at der vil blive indført hjemmel for private kreditorers adgang til lønindeholdelse.

Forslag til nye regler

Det foreslås, at muligheden for lønindeholdelse inkorporeres i konkurslovens § 207, således at lønindeholdelse afskæres, ligesom udlæg og individualforfølgning i øvrigt er afskåret efter indledningsdagen, hvilket også vil medføre, at frivillige indbetalinger til skattevæsenet efter indledningsdagen bør ophøre i lighed med, at betalinger til kreditorer ophører efter indledningsdagen efter nugældende praksis.

Denne ændring bør kombineres med, at der bliver indført en udtrykkelig hjemmel til, at skifteretten kan pålægge skyldneren at påbegynde en opsparing under behandlingen af gældssanerings-sagen i de tilfælde, hvor budgettet giver mulighed herfor.

8. PANTSIKREDE FORDRINGER

Dommerfuldmægtig Henrik Tosti og advokat Peter Bøgelund

Gældende ret

Efter konkurslovens § 199, stk. 2, omfatter en kendelse om gældssanering ikke pantefordringer (forudsat at de er uomstødelige) i det omfang, pantet strækker til. Bestemmelsen omfatter ifølge Bet. s. 140 og s. 152 tillige krav sikret ved ejendomsforbehold og uomstødelige udlæg. Panthaverne bindes derimod af kendelsen for så vidt angår den del af deres personlige fordring mod skyldneren, som ikke dækkes af pantet, jf. § 199, stk. 2, 2. pkt. Det er således op til panthaveren at afgøre, om og i givet fald hvornår pantet skal realiseres. I forbindelse med indførelsen af bestemmelsen fandt man, at reglen var et udslag af almindelige retsgrundsætninger, hvorefter panterettigheder og lignende tingligt beskyttede krav i relation til såvel individualforfølgning som insolvensbehandling af tinglyste beskyttede krav i relation til såvel individualforfølgning som insolvensbehandling af hensyn til almindelig kreditgivning har fortrin frem for personlige fordringer på skyldneren. Man lagde vægt på, at en panthavers fortrinsret frem for usikrede kreditorer indebar, at panthaveren skulle kunne afvente en realisation af pantet indtil kravet - via stigende ejendomspriser - var dækket af pantet.

Der er ikke hjemmel til tvangsmæssigt at nedskrive pantsikret gæld, jf. Bet. s. 139 og Jur. 1985 369, samt VLK 857/95 refereret af Lillian Hindborg i Gældssanering i praksis, 1990.

Kritik og forslag til nye regler

De fleste praktikere er enig om, at den gældende retstilstand ikke er hensigtsmæssig.

En skyldner, der har en overbehæftet fast ejendom, kan være tvunget til at lade ejendommen gå på tvangsauktion med deraf følgende yderligere et tab for kreditorerne. Dertil kommer, at

det ikke er givet, at skyldnerens fremtidige boligudgifter bliver mindre, ligesom flytteomkostningerne kan blive et problem dels finansieringsmæssigt og i relation til en gældssanering.

Det var ellers ved gældssaneringsreglernes indførelse forudsat, at afhændelse af en fast ejendom, der tjener til bolig for skyldneren, ikke er nogen nødvendig betingelse for gældssanering, men at saneringen tværtimod efter omstændighederne vil kunne sikre, at skyldneren får mulighed for at beholde ejendommen jf. Bet. s. 123.

Hvis en ejendom er overbehæftet - hvilket ofte er tilfældet for så vidt angår de personer der søger gældssanering - vil boligudgifterne dog ofte være urimeligt høje og dermed med den nuværende manglende mulighed for tvangsmæssig nedskrivning af den usikrede pantesikkerhed til hinder for gældssanering.

De samme problemer frembyder i et vist omfang overbehæftede biler, når skyldneren på grund af sit arbejde eller på grund af sit helbred ikke kan undvære bilen.

Arbejdsgruppen kan derfor tilslutte sig det af Lars Lindencrone Petersen i UfR 1993 B 133 ff. fremsatte ændringsforslag, hvor en regel om nedskrivning af pantesikkerheder foreslås indsat ved 110% af den i gældssaneringsøjeblikket anslåede handelsværdi. Handelsværdien bør fastsættes ved en sagkyndig vurdering. Omkostningerne hertil bør bæres af det offentlige. Herved tages et vist hensyn til prisudviklingen på fast ejendom.

For så vidt angår andre typer af pantsatte aktiver som biler, der typisk ikke stiger i værdi, må nedskrivningen af pantesikkerheden kunne sættes ind ved 100% af den fastsatte handelsværdi.

Ydelser på lån med lønforskrivning:

I følge retspraksis er lån med lønforskrivning ikke omfattet af gældssanering.

Ydelser på sådanne lån, som ofte kan være forholdsvis store beløb - kr. 1.200-1.600 - kan vise sig at blive hindrende for at en gældssanering kan gennemføres, idet ydelserne kan være af en sådan størrelse, at der ikke bliver penge til betaling af gældssaneringskreditorerne. Dette kan virke hindrende på en i øvrigt fornuftig gældssanering.

Det bør overvejes ved lovændring at ændre dette forhold, således at lån med lønforskrivninger ikke i fremtiden får denne urimelige fortrinsstilling i forhold til andre kreditorer.

9. FORDRINGSPRØVELSE

Retsassessor Torben Kuld Hansen

Gældende ret

Det er fast antaget i såvel teori som praksis, at der i gældssaneringssager ikke foretages prøvelse af fordringer. Derimod indeholder konkurslovens kapitel 16 nærmere regler for prøvelse af fordringer i konkursboer, og det fremgår bl.a. af § 130, stk. 1, at kurator skal udarbejde en indstilling om, hvorvidt anmeldte krav skal godkendes. Bestemmelsen forudsætter, at kurator selvstændigt gennemgår anmeldte krav og grundigt undersøger, om der er grundlag for at anerkende disse. Uanset at reglerne i dette kapitel ikke finder anvendelse i gældssaneringssager, betyder dette dog ikke, at alle anmeldte krav i denne type sager automatisk godkendes. Skifteretten/medhjælper påser i et vist omfang, at der er dokumentation for kravet, og at dette ikke er ophørt, f.eks. ved forældelse. Samtidig drøftes anmeldte krav med skyldneren, men i det omfang skyldneren ikke bestrider et krav, medtages dette typisk uden yderligere undersøgelse.

I en række tilfælde bestrider skyldneren en fordring. Sådanne fordringer skal efter konkurslovens § 209, stk. 1 foreløbig behandles, som om de ikke var bestridt, dog skal fordringshaveren efter § 209, stk. 2 underrettes om, at fordringen bestrides, ligesom dette skal anføres i statusoversigten, jf. § 210, stk. 1. Når der afsiges kendelse, skal denne indeholde bestemmelse om, hvordan der skal forholdes med omtvistede fordringer, jf. § 216, stk. 4. Efter konkurslovens § 182, stk. 1, hvortil der henvises i § 216, kan skifteretten bestemme, at afdrag på den omtvistede fordring skal indsættes på en særskilt konto i bank eller sparekasse, og efter § 182, stk. 2 tilbagebetales det indsatte beløb til skyldneren, hvis det ved endelig dom bliver fastslået, at beløbet ikke skyldes. Det samme gælder, hvis sag om berettigelsen af kravet ikke er anlagt inden en af skifteretten fastsat frist.

Formålet med de anførte regler er at sikre, at skyldneren kan overholde vilkårene i den afsagte kendelse, hvis det efterfølgende måtte vise sig, at den bestridte fordring består. En kreditor er - uanset om han har anmeldt sit krav, eller dette er bestridt - bundet af gældssaneringskendelsen, ligesom skyldneren er forpligtet til at betale den samme dividendeprocent til sådanne kreditorer, når kravet er fastslået. Udbetales afdraget på den bestridte fordring derfor til de øvrige kreditorer, vil skyldneren ikke have mulighed for at betale dividende til en fordringshaver, hvis krav først efterfølgende fastslås, og skyldneren vil da nødsages til at søge om genoptagelse, hvis han vil undgå at misligholde sin betalingsforpligtelse.

Gert Drews Jensen: Gældssanering 2. udgave side 116 antager, at der næppe er

"... noget til hinder for, at skifteretten i kendelsen bestemmer, at hvis det efterfølgende endeligt fastslås - ved dom eller aftale - at beløbet ikke skyldes, bliver dividende til de øvrige kreditorer at forhøje tilsvarende. ...

Derimod kan der næppe træffes tilsvarende bestemmelse, betinget af at fordringshaveren ikke anlægger sag inden den af skifteretten fastsatte frist. ..."

Såfremt skifterettens beslutning hviler på en aftale med skyldneren og således bygger på frivillighed, kan der næppe være betænkeligheder ved en sådan ordning. Om skyldneren omvendt kan tvinges til en sådan ordning, er derimod omtvistet. Se herved retsassessor Henning Færmann: Fuldmægtigen 1996, nr. 10, side 137 ff. og den i artiklen refererede afgørelse fra Vestre Landsret.

Hvis skyldneren bestrider en fordring, og kreditor ikke anlægger sag herom inden for en fastsat frist, er det ligeledes omtvistet, om skifteretten kan træffe bestemmelse om, at dividenden da skal udbetales til de øvrige kreditorer.

Se således Lillian Hindborg: Gældssanering i praksis side 112, og Inge de Neergaard: Justitia nr. 1, 1999 side 4, der ikke vil afskære skifteretten fra at træffe bestemmelse om, at dividende til de øvrige kreditorer kan forhøjes, hvis kreditor ikke rettidig anlægger retssag.

Spørgsmålet er imidlertid, om det i forhold til skyldneren og den bestridte kreditor overhovedet tjener et formål at træffe en sådan bestemmelse. En frist kan ikke føre til præklusion/-forældelse af kreditors fordring. Det må antages - således som anført af Gert Drews Jensen side 116-17 - at kreditor alene er bundet af de almindelige regler om forældelse, og at fordringen således fortsat består, uanset hvilken frist skifteretten fastsætter. Træffer skifteretten tillige bestemmelse om, at den omtvistede dividende i tilfælde af manglende sagsanlæg skal udbetales til de øvrige kreditorer, afskærer dette ikke kreditor, hvis fordring er omtvistet, fra senere - når kravet er fastslået - at anmelde fordringen over for skyldner med den virkning, at der skal betales dividende af fordringen, jf. konkurslovens § 226, stk. 2. Skyldneren vil da nødsages til at søge om genoptagelse, hvis han vil undgå at misligholde sin betalingsforpligtelse.

Se om spørgsmålet tillige Jens Paulsen: Insolvensret side 472, der antager, at der ikke er hjemmel til at pålægge en kreditor at anlægge retssag inden en frist og foreslår, at problemet løses ved, at der i konkurslovens § 209 henvises til § 131, stk. 3.

Det bemærkes, at bestemmelsen i § 209, stk. 1 alene omfatter fordringer, der bestrides af skyldneren. Bestrider en kreditor en fordring, må en sådan tvist løses af de almindelige domstole, jf. Mogens Munch: Konkurslovens med kommentarer, 8. udgave, side 836.

Bliver det ved endelig dom fastslået, at den bestridte fordring ikke består eller anlægger kreditor ikke rettidig sag om den

bestridte fordring, skal skifteretten ifølge konkurslovens § 182, stk. 2, forsyne skyldneren med attest, der gør det muligt for denne at få udbetalt det deponerede beløb.

Kritik

1. Generelt.

Da prøvelsen af fordringer i gældssaneringssager er mere summarisk end i konkursboer, kan det ikke udelukkes, at der i et vist omfang medtages krav, og herunder særligt renter af anmeldte krav, der ved en nærmere undersøgelse burde være afvist. Den manglende prøvelse kan således føre til en forfordeling af nogle kreditorer.

Reglerne om bestridte krav, og herunder særligt bestemmelsen om, at afdrag på bestridte fordringer skal hensættes på en særskilt konto og under visse betingelser udbetales til skyldneren, kan også i en række tilfælde virke stødende og skade tilliden til systemet.

Der er således grund til at overveje, om der bør indføres regler om en generel prøvelse af fordringer i gældssaneringssager herunder af bestridte fordringer, og/eller om der bør indføres andre ændringer i relation til bestridte krav.

2. Prøvelse af fordringer.

Indføres der en adgang til at foretage prøvelse af fordringer i skifteretten, hvad enten kravet er bestridt eller ej, vil dette indebære, at skyldneren opnår en fuldstændig afklaret økonomisk situation, herunder særligt hvis der samtidig indføres et præklusivt proklama, jf. nedenfor i afsnit 5. Skifteretten vil ganske vist blive tvunget til at træffe afgørelse i en række sager, der sædvanligvis henhører under de almindelige domstole, men dette bør dog ikke udelukke skifteretten fra at behandle disse tvister, idet dette allerede i vidt omfang finder sted i konkurssager. Der er endvidere tale om tvister, der ikke kan

påregnes indbragt for de almindelige domstole. Kreditor har hidtil ikke fundet anledning til at indbringe sagen for de almindelige domstole, og kreditor har måske ikke større lyst hertil, når der er udsigt til en gældssanering og dermed alene en dividende af kravet. Såfremt disse sager tillades indbragt for skifteretten, vil dette føre til øgede indtægter for staten i form af retsafgifter.

Princippet om lighed og ønsket om at bevare tilliden til, at ingen kreditorer forfordes tilsiger ligeledes, at der foretages en grundig gennemgang af alle anmeldte fordringer.

Indførelse af et prøvelsessystem vil omvendt uvægerligt medføre, at sagsbehandlingstiden forlænges, ikke mindst hvis omtvistede krav skal behandles af flere instanser. Dette vil være til skade for skyldneren, der ikke opnår en afklaret situation inden for en overskuelig fremtid og for kreditorer, hvis krav er uomtvistet, ligesom det offentliges udgifter til medhjælper må antages at stige.

Da der i praksis som regel foreligger et fundament for anmeldte krav, og da det påses, at kravet ikke er forældet, må det antages at den nuværende ordning i vidt omfang yder kreditorerne tilstrækkelig sikkerhed. Foreligger der ikke et fundament, hvilket i praksis f.eks. forekommer i forbindelse med lån fra nærtbeslægtede, foretages som regel en nærmere undersøgelse af kravet, og dette fører i vidt omfang til en afklaring af mellemværendet. I modsat fald må fordringen behandles som en bestridt fordring. Skattekrav undergives også i praksis en nærmere undersøgelse og fører ligeledes som regel til en afklaring af mellemværendet. Tilbage er alene renter af anmeldte fordringer. Disse rentekrav kan, uanset at der kan være tale om store beløb, dog ikke isoleret begrunde indførelsen af et generelt prøvelsessystem med en deraf følgende forlængelse af sagsbehandlingstiden. Skifteretterne kan i stedet henstille til medhjælperne, at spørgsmålet undersøges, og kan der ikke tilvejebringes enighed, må rentekravet behandles som en bestridt fordring, jf. nedenfor under pkt. 3.

Det anførte viser, at skifteretten allerede efter de gældende regler indlader sig i en vis prøvelse af bestridte krav, og at denne prøvelse enten medfører, at gældssanering helt nægtes, eller at der afsættes dividende til et krav, der er tilstrækkelig sandsynliggjort. I andre tilfælde løses problemerne efter reglerne om bestridte fordringer.

Det nævnte vedrører alene fordringer, der bestrides af skyldneren. Undertiden ses eksempler på, at en kreditor bestrider en fordring. En kreditor kan have en legitim interesse heri, idet bortfald af en anden fordring vil kunne føre til en forøget dividende. Som et nærliggende eksempel kan nævnes, at en kreditor bestrider et låneforhold mellem skyldner og en nært beslægtet. Såfremt skyldneren ikke kan sandsynliggøre, at fordringen består, vil der ofte være en sådan usikkerhed omkring skyldnerens forhold, at der for tiden ikke kan afsiges kendelse om gældssanering. Er der på den anden side noget der taler for, at skyldforholdet består, bør en kreditor ikke kunne afskære en skyldner fra at få gældssanering ved blot at bestride kravet. Fastholder kreditor sin indsigelse, er denne nødsaget til at anlægge et negativt anerkendelsessøgsmål mod den anden kreditor ved de almindelige domstole.

En kreditor vil næppe kunne opnå et konkursdekret over skyldneren med det formål, at få reglerne om fordringsprøvelse i konkurslovens kapitel 16 bragt i anvendelse. Skyldneren er typisk uden aktiver, og da kreditor således ikke kan opnå hel eller delvis fyldestgørelse gennem en konkurs, savner han den fornødne retlige interesse i et dekret.

Da reglen om hensættelse på særskilt konto ikke finder anvendelse i forhold til fordringer, der bestrides af en anden kreditor, skal der udloddes dividende til den sandsynliggjorte men bestridte fordring. Såfremt den kreditor, der bestrider fordringen, efterfølgende får medhold, kan der opstå problemer i relation til den kreditor, der uretmæssigt har oppebåret dividende. Sådanne problemer kan alene undgås ved enten at ind-

føre en egentlig fordringsprøvelse eller ved at indføre regler svarende til de eksisterende for så vidt angår fordringer, der bestrides af skyldneren. I praksis har tvister mellem kreditorer dog ikke givet anledning til større problemer.

Da den nuværende ordning således i det hele fungerer tilfredsstillende, synes der ikke at være et behov for at indføre et generelt prøvelsessystem.

3. Særligt om bestridte krav.

Som typiske eksempler på bestridte krav kan nævnes tilfælde, hvor hele grundlaget for fordringens eksistens bestrides, tilfælde hvor fordringen hævdes at være ophørt typisk ved forældelse, eller tilfælde hvor der er medtaget renter i strid med renteloven eller i mere end 5 år.

Som et mere konkret tilfælde kan nævnes en frasepareret/-skilt ægtefælle, der anmelder krav i forbindelse med en bodeling. I dette tilfælde kan det dog anføres, at der er en sådan usikkerhed omkring skyldnerens forhold, at der for tiden ikke kan afsiges kendelse om gældssanering, men anmeldes krav udelukkende med det formål at forhindre en gældssanering, taler dette dog for, at skyldneren opnår en sådan kendelse.

Som reglerne er i dag, er den væsentligste betænkelighed knyttet til, at skyldneren opnår en økonomiske gevinst på kreditorernes bekostning, hvis kreditor for den bestridte fordring forholder sig passiv. Dette kan ved større eller flere bestridte krav virke stødende og dermed svække tilliden til systemet. For at undgå dette bør der indføres en regel om, at afdrag på den bestridte fordring skal komme de øvrige kreditorer til gode, hvis den bestridte fordring viser sig ikke at bestå. Dette må dog kombineres med en regel om, at skifteretten kan fastsætte en frist for sagsanlæg, og således at en overskridelse af fristen medfører, at den bestridte fordring bortfalder. En sådan regel kan forlede en skyldner til at bestride krav i håb om, at en kreditor ikke vil ofre yderligere midler på sagen.

Indvendingen har dog ikke stor vægt, idet bestridelsen alene vil komme de øvrige kreditorer til gode. Reglen vil tillige medføre, at der indtræder forældelse på et tidligere tidspunkt end kreditor har kunnet påregne, men da der gives kreditor mulighed for at få fastslået sit krav, bør hensynet til skyldneren gå forud for hensynet til kreditor, som hidtil ikke har vist interesse i at få afklaret situation.

Er der tale om tvist mellem to eller flere kreditorer, bør denne tvist løses mellem disse kreditorer og ikke med skyldneren som den egentlige part. I modsat fald vil en kreditor kunne påtvinge skyldner et søgsmål, og viser det sig, at indsigelsen ikke var berettiget, vil kreditor kunne påføre skyldneren sagsomkostninger. Er skyldneren tillige uenig med kreditor, hvilket er særligt nærliggende, når en kreditor bestrider et mellemværende mellem skyldneren og en nærtbeslægtet, vil skyldneren under den efterfølgende retssag typisk tage bekræftende til genmæle. Problemet kan ikke løses ved et sagsanlæg, hvorefter skyldneren tilpligtes at anerkende, at en fordring ikke består. En sådan dom er næppe bindende over for den bestridte kreditor.

Da retssag om det omtvistede krav ikke verserer for skifteretten, kan denne kun forsyne skyldneren med en attest, såfremt skyldneren fremsender kopi af den for skyldneren frifindende dom. Er sag derimod ikke anlagt mod skyldneren inden for den fastsatte frist, er det vanskeligere at forsyne skyldneren med en attest. Problemet kan i praksis løses ved, at kreditor opfordres til at dokumentere, at sag er rettidig anlagt, og samtidig tilkendegives det over for kreditor, at såfremt dokumentationen ikke er skifteretten i hænde inden en given frist, vil det deponerede beløb blive udbetalt til skyldneren. Fremgangsmåden sikrer dog ikke skifteretten fuld dokumentation for, at skyldneren har krav på beløbet, og fremgangsmåden er uanvendelig, hvis man ikke kan få kontakt til kreditor. Tilsvarende problemer opstår, hvis der indføres regler om, at dividenden vedrørende omtvistede krav skal tilfalde de øvrige kreditorer.

Forslag til nye regler.

Arbejdsgruppen foreslår derfor, at der - i tilknytning til den eksisterende regel om, at skifteretten kan bestemme, at afdrag på bestridte fordringer skal indsættes på en særlig konto - indføres en regel om, at afdrag på bestridte beløb skal udbetales til de kreditorer, hvis krav er ubestridte, såfremt kreditor ikke allerede har anlagt sag, der fører til dom eller forlig eller ikke anlægger sag inden 3 måneder efter skifterettens bestemmelse herom. For at undgå, at der senere rejses krav mod skyldneren, bør dette suppleres med en regel om, at den bestridte fordring anses for prækluderet, såfremt sag ikke er anlagt senest ved udløbet af 3 måneders fristen.

En kreditor, hvis krav bestrides, skal underrettes om fristfastsættelsen.

Anlægger kreditor rettidig sag, hensættes dividende på en særskilt konto og udbetales til kreditor, såfremt han vinder sagen. Taber kreditor sagen, udbetales dividenden til de øvrige kreditorer. Det bør ved dommen bestemmes, at dividenden af det bestridte beløb skal udbetales til skifteretten, der udlodder beløbet til de af gældssaneringskendelsen omfattede fordringshavere, jf. herved princippet i konkurslovens § 224.

Såfremt kreditor vinder sagen, skal skyldneren typisk udrede sagsomkostninger. Da denne gæld er stiftet efter gældssaneringsagens indledning, vil disse omkostninger ikke være omfattet af gældssaneringskendelsen. Vinder skyldneren sagen, vil han typisk få tilkendt omkostninger.

For at undgå at skyldneren føres ud i ny håbløs gæld i form af sagsomkostninger, bør pålagte omkostninger behandles som en del af hovedfordringen, hvilket der bør tages hensyn til ved hensættelsen på en særskilt konto. Får skyldneren omvendt tilkendt omkostninger, må disse antages at modsvare afholdte udgifter. Det samlede hensatte beløb på kontoen inklusiv beløb hensat til sagsomkostninger udbetales til alle øvrige kreditorer.

Er der tale om en fordring, der bestrides af en anden kreditor, bør der på tilsvarende vis kunne hensættes et beløb på en særskilt konto, ligesom der bør indføres en regel om, at afdrag på det bestridte beløb desuagtet skal udbetales, såfremt den bestridende kreditor ikke anlægger sag inden 3 måneder efter skifterettens bestemmelse herom.

Arbejdsgruppen foreslår endelig, at skifterettens attestationsproblem løses ved, at det pålægges den kreditor, hvis krav bestrides af skyldneren eller den kreditor, der bestrider en anden kreditors krav, at forsyne skifteretten med dokumentation for, at sag er anlagt inden for den af skifteretten fastsatte frist. Opfylder kreditor ikke dette krav, kan beløbet på anfordring fra den/de øvrige kreditorer blot udbetales.

10. SAGSOMKOSTNINGER

Retsassessor Annette Hagdrup Panum

Gældende ret

Skifteretten har jf. konkurslovens § 203 mulighed for at bestemme, at skyldneren skal stille med en passende sikkerhed for omkostningerne ved gældssaneringssagens behandling. Uanset bestemmelsen stilles der i praksis sjældent krav om sikkerhedsstillelse. Venstre Landsret har i en sag jf. Fuldmægtigen 1986.199 udtalt at "der kun undtagelsesvist bør stilles krav om sikkerhedsstillelse".

Stilles ingen sikkerhed afholdes omkostningerne af statskassen jf. konkurslovens § 220, dog med den mulighed, at skifteretten, når særlige forhold taler derfor i forbindelse med sagens slutning kan bestemme, at omkostningerne skal erstattes af skyldneren. Så vidt vides bringes sidstnævnte bestemmelse kun sjældent i anvendelse.

Omkostningerne i en "normal" gældssaneringssag beløber sig ofte til 12 - 15.000 kr. (ex. moms) og omfatter udgifter til bekendtgørelser i Statstidende, salær til skifterettens medhjælper samt porto.

Antallet af gennemførte gældssaneringer på landsplan var i 1997 2.242 ialt, ud af et samlet antal begæringer på 6.412 (statistisk årsberetning 1997).

Det bemærkes, at den ovennævnte praksis om ikke at kræve sikkerhedsstillelse er på linie med det i betænkning nr. 957/82 pag. 110 om gældssanering anførte, herunder at når særlige forhold taler derfor, kan skifteretten betinge indledning af gældssanering af, at skyldneren stiller en passende sikkerhed for omkostningerne ved sagens videre behandling. Bestemmelsen i konkurslovens § 203 afviger således fra betænkningen, og det er i forbindelse med lovens behandling jf. FT 1983/84 2. samling tillæg A sp 171 direkte udtalt, at det ved lovforslaget forud-

sættes, at skifteretten regelmæssigt stiller krav om en vis sikkerhedsstillelse for omkostninger ved sagens behandling.

Begæringer om gældssaneringer er ikke belagt med retsafgift jf. retsafgiftslovens § 37 b, og der forfalder heller ingen retsafgift i forbindelse med indledningen/afsigelsen af kendelse om gældssanering.

Kritik

Som ovenfor nævnt afholder statskassen som altovervejende hovedregel altid samtlige udgifter i gældssaneringssager.

Udover de samlede udgifter - der jf. tillige ovenstående udgør ikke ubetydelige beløb - kommer så dertil det forhold, at gældssaneringsbegæringer ikke er belagt med retsafgift.

Ses der på beslægtede områder indenfor konkurslovens område, herunder tvangsakkord er spørgsmålet om omkostninger reguleret i konkurslovens § 166 stk. 2. Heraf fremgår, at skifteretten kan forlange, at en skyldner stiller en passende sikkerhed for omkostningerne ved akkordforhandlingen. Har skifteretten ikke stillet krav herom, betales omkostninger, der ikke kan dækkes af skyldnerens midler af statskassen.

Honorar til tillidsmænd fastsættes af skifteretten, men dækkes således jf. konkurslovens § 166 stk. 2 primært af akkordboet, og kun subsidiært af statskassen. Uanset der på landsplan kun gennemføres et begrænset antal tvangsakkorder, må det formodes, at statskassen kun rent undtagelsesvist har udgifter i forbindelse med disse. Oftest stilles der ikke krav om sikkerhed og i praksis frafalder de implicerede også regelmæssigt statskassens hæftelse jvf. § 166 stk. 2.

Dertil kommer, at der forfalder en retsafgift på 1.500 kr. jf. retsafgiftslovens § 34, jf § 28, når skifteretten træffer afgørelse, om åbningen af forhandling om tvangsakkord.

Afsigelse af konkursdekreter vil i praksis jf. konkurslovens § 27 stk. 2 altid være betinget af sikkerhedsstillelse for omkostninger (p.t. ca. 20.000 kr.) medmindre disse utvivlsomt kan dækkes af konkursboets midler, eller hvor særlige forhold til skyldneren eller en fordringshaver (evt. lønmodtager) taler herfor. I så fald betales omkostninger der ikke dækkes af skyldnerens midler af statskassen. Der betales i konkursboer retsafgift på 750 kr. i forbindelse med en konkursbegæring indgivelse og endvidere en afgift på 1% af aktivmassen dog minimum 2500 kr. og max 10.000 kr. i forbindelse med boets slutning.

For så vidt angår spørgsmålet om retsafgift i gældssaneringsager stod der oprindeligt i lovforslaget til ændring af retsafgiftsloven i forbindelse med gældssanerings instituttets indførelse, at der skulle betales en retsafgift på 500 kr. for indgivelse af begæring om gældssanering og senere ved indledning heraf en afgift på yderligere 1000 kr. i alt 1.500 kr. Ud fra det synspunkt, at det var urealistisk at stille krav om, at personer, der i årevis havde været håbløst forgældede skulle betale retsafgift for at få indledt gældssanering, blev det herefter af flertallet i Folketinget bestemt, at der ikke skulle betales retsafgift jf. retsafgiftslovens § 37 b.

Dette synspunkt må antages fortsat at have en vis vægt, uanset man i den forbindelse kunne fremhæve den omstændighed, at der selv i dødsboer, der sluttet uden egentlig skiftebehandling betales retsafgift på 500 kr., når bruttoaktivmassen overstiger 15.000 kr., og at retsafgiftsfritagelse på andre områder jf. retsafgiftslovens § 12 hovedsaglig er begrundet i samfundets betydelige interesse i de pågældende sager, dog til dels også sociale hensyn.

Sammenfattende kan det overvejes om det i gældssaneringssager, hvis behandling i retssystemet ikke er belagt med retsafgifter, fortsat som hovedregel bør være således, at det primært og i realiteten altid er statskassen, der betaler samtlige omkostninger, når henses til, at en gældssanering udover at

være til gavn for skyldneren, også må formodes at være i kreditorernes interesse. Det bemærkes ad sidstnævnte, at kreditorerne ofte intet vil få udenfor en gældssanering, og/eller at kreditorerne eller enkelte af disse betales efter skyldnerens ofte mere eller mindre tilfældige valg, ligesom kreditorerne efter en gældssanering fritages for udgifter til håbløse inddrivelsesforretninger.

Det kan iøvrigt tilføjes, at det forhold, at en skyldner måtte have rentefradragsret under selve gældssaneringsperioden - typisk 5 år - jf. ligningsloven yderligere ofte bevirker, at det offentlige "indirekte" via skattefordele finansierer med bidrag, der herefter fordeles mellem kreditorerne, der ikke altid nødvendigvis inkluderer det offentlige selv.

Forslag til nye regler

Indledningsvis bemærkes, at der i arbejdsgruppen er enighed om at den nuværende praksis med hensyn til sikkerhedsstillelse jf. konkurslovens § 203 bør fastholdes.

Det må i de gældssaneringssager, hvor kendelsens udfald er fuldstændig bortfald af gælden endvidere være ret oplagt, at der hverken bør eller kan stilles krav om skyldnerens betaling af omkostninger.

Ud fra det under kritikken nævnte kunne man imidlertid overveje om det i sager, hvor skyldneren allerede ved indledningen har likvide midler eller indenfor kort tid har mulighed for at opspare sådanne, burde være således, at skyldneren helt eller delvist refunderede statskassen gældssaneringsomkostningerne.

Denne løsning forekommer umiddelbart acceptabel i de tilfælde, hvor der under sagen allerede fra indledningen er mulighed for at lade skyldneren indbetale et passende månedligt beløb. Dette ville eks. kunne være tilfældet, såfremt lønindeholdelse blev afskåret efter indledningsdagen jf. afsnittet om lønindeholdelse.

Sammenfattende er det arbejdsgruppens opfattelse, at konkurslovens § 220 2 pkt. bør ændres således:

"Når særlige forhold, herunder skyldnerens betalingsevne taler derfor, kan skifteretten i forbindelse med sagens slutning bestemme, at omkostningerne helt eller delvist erstattes af skyldneren."

Der er i arbejdsgruppen enighed om, at der ikke bør indføres en retsafgift i forbindelse med gældssaneringssagers indledning eller senere i forbindelse med kendelsens afsigelse.

Arbejdsgruppen har tillige overvejet, om der burde indføres en afgift i forbindelse med, at en kreditor anmodede om ophævelse af en kendelse om gældssanering, men har ej heller fundet tilstrækkelig anledning hertil.

11. ADMINISTRATION AF UDBETALINGER

Advokat Finn Brøbecher

Gældende ret

Administration og udlodning er i konkurslovens afsnit om gældssanering kun omtalt perifert i § 216 stk. 5 om skifterettens vejledningspligt, når der er afsagt kendelse om gældssanering.

a)

I betænkningen anføres blot på p. 160 om vejledningspligten, jf. § 216 stk. 5, at skyldneren bør "vejledes med hensyn til afdragsbetalingens praktiske tilrettelæggelse. I almindelighed vil det formentlig være mest praktisk, om betalingerne sker ved automatisk træk fra skyldnerens konto i et pengeinstitut, og at tillige fordelingen mellem fordringshaverne sker ved det pågældende pengeinstituts foranstaltning."

I Mogens Munchs kommentar til konkursloven, 8. udgave 1997, refereres dette med tilføjelse af, at tilrettelæggelse af afdragsbetalingerne kan ske med hjælp fra bistandskontoret. Endvidere anføres det, at skifteretten (medhjælperen) ikke kan påtage sig at modtage og videresende de enkelte afdrag.

Lillian Hindborg, Gældssanering i praksis, 1990, anfører p. 123, at medhjælper (der typisk ikke har stillet sikkerhed), ikke kan påtage sig at modtage og videresende penge.

I såvel Henrik Lyhne og Erik Werlauff, Skyldnerens gældssaneringsforslag, 1986, som i Gert Drews Jensens Gældssanering, 2. udgave 1998, forudsættes det blot henholdsvis p. 57f og p. 163, at administration og udlodning sker ved et pengeinstitut.

b)

I gældssaneringssager har alle anmeldte fordringer krav på at få andel i en dividende, uanset dividendens størrelse, hvorimod skifteretten i konkursboer, jf. KL. § 153 stk. 1, kan bestemme,

at der ved opgørelse og udlodning skal bortses fra fordringer, som kun vil afkaste en ubetydelig dividende.

Kritik

a)

Administration af udbetalinger i gennemførte gældssanerings-sager har i praksis vist sig at give anledning til en del problemer.

En del pengeinstitutter nægter helt at deltage i administrationen. For så vidt angår de pengeinstitutter, som vil deltage, vil det ofte være dyrt for skyldneren, som jo i forvejen på dette tidspunkt er hårdt hængt op.

Skifteretternes struktur er næppe velegnet til at foretage administrationen.

Mange skyldnere, som får gældssanering, får netop dette på grund af, at de generelt set ikke har kunnet styre deres privatøkonomi, og en del skyldnere vil således være uegnede til selv at administrere opsparingen og udbetalingerne.

Medhjælperens pligter omfatter efter gældende praksis ikke administration af udbetalingerne.

Kommunernes sociale forvaltninger har næppe struktur eller resourcer til andet end ren vejledning af skyldnerne.

b)

Når gældssaneringsordninger administreres af pengeinstitutterne, vil udgiften i forbindelse med fremsendelse af dividenden typisk andrage 25 - 50 kr. pr. kreditor pr. udlodning. Det forekommer ofte i praksis, at de årlige udlodninger er af en sådan ringe størrelse, at udgiften i forbindelse med fremsendelse af beløbet overstiger dividenden. Små dividendebeløb fører derfor i et vist omfang til værdispild for skyldneren.

Det antages endvidere, at kreditorer i vidt omfang afskriver et tilgodehavende hos håbløst forgældede personer, og at denne antagelse i stigende grad er gældende, jo lavere et beløb kreditor har til gode. Modtager kreditor derfor beløb, skal dette atter indtægtsføres. Besværet hermed overstiger derfor ofte fordelene ved at oppebære et ringe beløb. Kreditorerne må derfor i almindelighed være interesseret i, at den udlodning, der finder sted, har en rimelig størrelse. Dette kan opnås ved, at kun større kreditorer får andel i dividenden.

Både skyldner og kreditorer har således en fælles interesse i, at der ikke udloddes små dividendebeløb.

Det kan antages, at pengeinstitutternes modvilje mod at medvirke i forbindelse med etablering og afvikling af en opsparringsordning for skyldneren er større, jo mindre beløb, der skal udloddes.

Forslag til nye regler

a)

Det er gruppens opfattelse, at pengeinstitutterne er bedst egnede til at administrere ind- og udbetalingerne.

I de tilfælde, hvor det viser sig at være umuligt at finde et pengeinstitut, der vil medvirke, og skyldneren ikke selv evner at klare udlodningerne, vil medhjælperne formentlig være bedst egnede.

Efter karefristens udløb opstår sædvanligt klientforhold mellem skyldneren og advokaten, og indbetalte beløb er derfor omfattet af klientkontoreglerne. Sikkerhedsstillelse er derfor ikke foruden.

I begge tilfælde bør der kunne afsættes midler gennem skyldnerens indbetalinger til at honorere dette - specielt såfremt det oftere var tilfældet, at skyldneren skulle betale omkostningerne, eller en del af omkostningerne, gennem opsparede midler

under gældssaneringssagens forløb.

b) -

Problemet ville mindskes, såfremt der var hjemmel for skifteretterne til at udelukke mindre krav, jf. for så vidt angår konkurser, konkurslovens § 153.

I følge Mogens Munchs ovennævnte kommentar p. 710 har det i nogle år været sædvanlig praksis at sætte grænsen i § 153 til 200 kr.

Med de sædvanlige 5 udbetalingsrunder i en gældssanering ville dette svare til, at en dividende på 1.000 kr. kunne bortfalde, men dette er dog efter gruppens opfattelse for højt et beløb at udelukke.

c)

Problemerne omkring og udgifterne ved administration og udbetaling ville ligeledes kunne reduceres, såfremt der var hjemmel til - eller praksis for - at mindre kreditorer modtog den fulde dividende ved første udbetaling.

Der kan i denne situation ifølge sagens natur ikke sættes en beløbsgrænse, men en simpel udregning måtte sættes i værk i hver enkelt sag.

En sådan praksis vil føre til, at større kreditorer først modtager dividende ved anden og senere udbetalinger.

Skulle skyldneren af en eller anden grund standse sin opsparing efter udbetaling nr. 1, ville det føre til uligheder mellem kreditorerne. Fuld lighed mellem kreditorerne ville ordningen under ingen omstændigheder føre til.

Efter gruppens opfattelse er disse betænkeligheder dog uvæsentlige i forhold til de lettelser og besparelser, der vil kunne opnås.

12. GENOPTAGELSE

Advokat Nete Weber

I Genoptagelse af skyldnerens begæring

Gældende ret

Skifteretten kan genoptage en gældssaneringssag, når ganske særlige hensyn til skyldneren taler derfor, jf. KL § 228, stk. 1. Genoptagelse af en tidligere afsagt kendelse kan kun foretages med henblik på at ændre henstands- og afdragsbestemmelser.

Reglen forudsættes kun anvendt i rene undtagelsestilfælde, jf. Bet. 957, s. 165, hvor skyldneren f.eks. præsenteres for en fordring, der er omfattet af kendelsen, men hvortil det ikke har været muligt at tage hensyn ved kendelsens indhold om henstands- og afdragsbestemmelser. Reglen tilsigter at regulere det forhold, at skyldneren er ude af stand til at betale den nedskrevne fordring.

§ 228 giver ikke hjemmel til at ændre nedsættelsesprocenten, herunder er der ikke hjemmel til at ændre til bortfald af skyldnerens gæld.

Ved UfR 1995.522 er det fastslået, at KL § 228 ikke er til hinder for, at skyldneren indgiver ny begæring om gældssanering i tilfælde, hvor skyldnerens økonomiske og personlige forhold er blevet væsentlig forringet efter afsigelsen af den oprindelige kendelse.

Der foretages en gennemgang af skyldnerens dispositioner og ændringerne i dennes forhold ved vurderingen af, om skyldnerens begæring om genoptagelse skal afvises, medføre kendelse om ændring af den tidligere kendelse eller indledning af ny gældssaneringssag. Indledning af en ny gældssaneringssag forudsætter dog, at der er rimeligt udsigt til, at der kan afsiges en ny kendelse om gældssanering, uanset at de fordringer, der er om-

fattet af den tidligere kendelse, er nedskrevet. Ved vurderingen af, om skyldneren opfylder betingelserne for ændring af den tidligere kendelse, tillægges det betydning, om en ændring af den tidligere kendelse vil kunne medføre en betydelig forlængelse af afdragsperioden, jf. ØL 3301/98.

Kritik

Afsigelse af en kendelse om gældssanering baserer sig på skyldnerens forslag, der er udarbejdet under hensyntagen til skyldnerens aktuelle forhold samt kendte væsentlige ændringer i afdragsperioden. Det er en forudsætning for opnåelse af gældssanering, at skyldnerens forhold er stabile, men der kan efterfølgende indtræde omstændigheder, der væsentligt ændrer skyldnerens forhold og muligheder for at overholde kendelsens indhold.

Når skyldneren er i et fast samlivsforhold udarbejdes forslaget på grundlag af husstandens samlede budget. Ophør af samlivet vil væsentligt ændre skyldnerens forhold.

Ligeledes vil en skyldners efterfølgende arbejdsløshed, sygdom, bortfald af erhvervsevne, tilkendelse af førtidspension m.v. kunne medfører væsentlige ændringer i skyldnerens økonomiske mulighed for at opfylde kendelsens indhold.

Ændring af henstands- og afdragsbestemmelserne i en tidligere kendelse vil kun i visse situationer bevirke, at formålet med den tidligere gældssanering - at opnå en samlet og overskuelig løsning af skyldnerens håbløse gældsforpligtelser - kan opfyldes, da den manglende mulighed for at ændre nedsættelsesprocenten kan bevirke, at afdragsperioden bliver urimelig lang.

I de tilfælde, hvor hjemlen til at genoptage den tidligere kendelse ikke anses som tilstrækkelig til at løse skyldnerens håbløse situation, vil skyldneren som nævnt kunne indgive ny begæring. I så fald vil en kendelse omfatte gæld, der er stiftet før gældssaneringssagens indledning, medmindre der træffes af-

gørelse om et tidligere skæringstidspunkt, jf. KL § 199.

Konsekvensen heraf er, at hverken skyldneren eller fordringshavere kan indrette sig i tillid til, at skyldnerens håbløse økonomiske forhold er løst ved den oprindelige kendelse, hvilket vil medføre, at mulige fordringshavere bliver utilbøjelige til at yde selv mindre lån, som i sig selv kunne være velbegrundet.

Det bemærkes, at skyldnerens stiftelse af væsentlig gæld efter en kendelse om gældssanering som hovedregel vil medføre, at en ny begæring om gældssanering ikke kan tages til følge, idet stiftelse af gæld i denne situation typisk ikke er undskyldelig.

Den manglende hjemmel i KL § 228 til at ændre nedsættelsesprocenten bevirker, at der er tilfælde, hvor ny gældssanerings-sag må gennemføres, uanset at dette kan anses som urimeligt for de "nye" fordringshavere, da de forhold, der søges løst, stadig er udtryk for problemer med at opfylde forpligtelserne over for de "ældre" fordringshavere.

Anvendelse af reglen i KL § 228 vil i visse tilfælde medføre, at den ændrede afdragsperiode får en sådan længde, at skyldneren med rette fortsat betragter sin situation som håbløs, hvilket fjerner et væsentligt incitament til at opfylde kendelsens indhold.

II Ophævelse på begæring af en fordringshaver

Gældende ret

En kendelse om gældssanering bortfalder ikke ved skyldnerens misligholdelse af de fastsatte betalingsvilkår. Ved skyldnerens udeblivelse med afdrag i henhold til kendelsen er kreditor henvist til at søge det forfaldne afdrag inddrevet ved individualforfølgning via fogedretten.

En kendelse om gældssanering kan ophæves af skifteretten på begæring af en kreditor. Kendelse om ophævelse forudsætter, at skyldneren enten har handlet svigagtigt under gældssanerings-sagen eller groft har tilsidesat sine pligter ifølge kendelsen, jf. KL § 229.

Manglende betaling af enkelte afdrag anses ikke som grov misligholdelse. En begæring om ophævelse, der alene er begrundet i manglende modtagelse af afdrag, vil ikke blive taget til følge. En væsentlig forbedring af skyldnerens forhold medfører ikke ophævelse af en kendelse, medmindre skyldneren svigagtigt har fortiet eller bevidst har afgivet urigtige oplysninger om sine forhold.

Kritik

Beregning af skyldnerens betalingsevne og dermed nedsættelsesprocenten baseres som hovedregel på en afdragsperiode på 5 år. Ved skyldnerens forslag har pågældende således forudsat, at der skal betales afdrag i 5 år. På trods heraf er kendelser om gældssanering ikke betinget af, at skyldneren overholder de tilbudte vilkår.

Misligholdelse af vilkårene er som udgangspunkt omkostningsfrit for skyldneren, hvilket strider mod hensynet om, at en kendelse skal være udtryk for ligeværdig afvejning af skyldnerens og kreditorernes interesser.

Forslag til nye regler

Uanset om genoptagelse af en kendelse sker på skyldnerens eller fordringshavers begæring, bør der være hjemmel i konkursloven til at

- nedsætte dividenden herunder til bortfald af skyldnerens gæld, hvis skyldneren som følge af undskyldelige ændringer i dennes forhold ikke har udsigt til at opfylde kendelsens oprindelige indhold.

Da indholdet af en kendelse om gældssanering er udtryk for en velovervejet afvejning mellem kreditorernes og skyldnerens interesser, bør genoptagelse fortsat være udtryk for en undtagelse. Ved behandlingen af en begæring om genoptagelse bør ændring i nedsættelsesprocenten være udtryk for en undtagelse.

Det foreslås, at KL § 228 og § 229 ændres, således at der gives hjemmel til at ændre nedsættelsesprocenten, og at KL § 226 ændres til at betinge skyldnerens frigørelse af opfyldelse af kendelsens vilkår.

Arbejdsgruppen har overvejet, hvorvidt der skulle være mulighed for at forhøje dividenden på grund af væsentligt forbedrede forhold, eksempelvis arv, men har ikke fundet dette hensigtsmæssigt.

13. BILAG

Eksempel 1. A Begge "højindkomst". Bolig i beggees navn.			
ansøgers indkomst	Fælles budget.	Opdelt budget	
		ansøger	sambo
sambos indkomst	20.000	20.000	20.000
anerkendte fællesudgifter. (Ilf., el varme m.v. som ikke kan henføres til en af parterne).	-6.000	-3.000	-3.000
fællesbolig i beggees navn	-6.000	-3.000	-3.000
rådighedsbeløb	-6.000	-3.000	-3.000
"overskud"	22.000	11.000	11.000
særudgift for ansøger (fagforening, transport, medicin m.v.)	-1.000	-1.000	
særudgift sambo (som særudgift for ansøger, plus ydelser på evt. usanerede lån)	-500		-500
Betalingsevne	20.500	10.000	10.500

Eksempel 1. B. Begge "højindkomst". Bolig i sambos navn.			
ansøgers indkomst	Fælles budget.	Opdelt budget	
		ansøger	sambo
sambos indkomst	20000	20000	
sambos indkomst	20000		20000
anerkendte fællesudgifter. (Ilf., el varme m.v. som ikke kan henføres til en af parterne).	-6000	-3000	-3000
bolig i sambos navn	-6000		-6000
rådighedsbeløb	-6000	-3000	-3000
"overskud"	22000	14000	8000
særudgift for ansøger (fagforening, transport, medicin m.v.)	-1000	-1000	
særudgift for ansøger (fagforening, transport, medicin m.v.)	-500		-500
internt boligbidrag, som regulerende post		-2000	2000
Betalingsevne	20500	11000	9500

Eksempel 1. C Begge "højindkomst". Bolig i ansøgers navn.			
ansøgers indkomst	Fælles budget.	Opdelt budget	
		ansøger	sambo
sambos indkomst	20000	20000	
sambos indkomst	20000		20000
anerkendte fællesudgifter. (Ilf., el varme m.v. som ikke kan henføres til en af parterne).	-6000	-3000	-3000
bolig i ansøgers navn	-6000	-6000	
rådighedsbeløb	-6000	-3000	-3000
"overskud"	22000	8000	14000
særudgift for ansøger (fagforening, transport, medicin m.v.)	-1000	-1000	
særudgift sambo (som særudgift for ansøger, plus ydelser på evt. usanerede lån)	-500		-500
internt boligbidrag, som regulerende post		4000	-4000
Betalingsevne	20500	11000	9500

Eksempel 2. A Begge "højindkomst". Dyr bolig i begges navn.	Fælles budget.	Opdelt budget	
		ansøger	sambo
ansøgers indkomst	20000	20000	
sambos indkomst	20000		20000
anerkendte fællesudgifter. (tilf., el varme m.v. som ikke kan henføres til en af parterne).	-6000	-3000	-3000
fællesbolig i begges navn	-10000	-5000	-5000
rådighedsbeløb	-6000	-3000	-3000
"overskud"	18000	9000	9000
særudgift for ansøger (lagforening, transport, medicin m.v.)	-1000	-1000	
særudgift sambo (som særudgift for ansøger, plus ydelser på evl. usanerede lån)	-500		-500
Betalingsevne	16500	8000	8500

Eksempel 2. B. Begge "højindkomst". Dyr bolig i sambos navn.	Fælles budget.	Opdelt budget	
		ansøger	sambo
ansøgers indkomst	20000	20000	
sambos indkomst	20000		20000
anerkendte fællesudgifter. (tilf., el varme m.v. som ikke kan henføres til en af parterne).	-6000	-3000	-3000
bolig i sambos navn	-10000		-10000
rådighedsbeløb	-6000	-3000	-3000
"overskud"	18000	14000	4000
særudgift for ansøger (lagforening, transport, medicin m.v.)	-1000	-1000	
særudgift sambo (som særudgift for ansøger, plus ydelser på evl. usanerede lån)	-500		-500
internt boligbidrag, som regulerende post		-2000	2000
Betalingsevne	16500	11000	5500

Eksempel 2. C Begge "højindkomst". Dyr bolig i ansøgers navn.	Fælles budget.	Opdelt budget	
		ansøger	sambo
ansøgers indkomst	20000	20000	
sambos indkomst	20000		20000
anerkendte fællesudgifter. (tilf., el varme m.v. som ikke kan henføres til en af parterne).	-6000	-3000	-3000
bolig i ansøgers navn	-10000	-10000	
rådighedsbeløb	-6000	-3000	-3000
"overskud"	18000	4000	14000
særudgift for ansøger (lagforening, transport, medicin m.v.)	-1000	-1000	
særudgift sambo (som særudgift for ansøger, plus ydelser på evl. usanerede lån)	-500		-500
internt boligbidrag, som regulerende post		8000	-8000
Betalingsevne	16500	11000	5500

Eksempel 3. A Ansøger "lavindkomst", Sambo "mellemlindkomst", Almindelig bolig i sambos navn.	Fælles budget.	Opdelt budget	
		ansøger	sambo
ansøgers indkomst	5000	5000	
sambos indkomst	15000		15000
anerkendte fællesudgifter. (Ill., el varme m.v. som ikke kan henføres til en af parterne).	-6000	-3000	-3000
bolig i sambos navn	-5000		-5000
rådighedsbeløb	-6000	-3000	-3000
"overskud"	3000	-1000	4000
særudgift for ansøger (tagfløring, transport, medicin m.v.)	-1000	-1000	
særudgift sambo (som særudgift for ansøger, plus ydelser på evt. usanerede lån)	-500		-500
internt boligbidrag, som regulerende post		-2000	2000
Betalingsevne	1500	-4000	5500

Eksempel 3. B Ansøger "lavindkomst", Sambo "mellemlindkomst", Almindelig bolig i ansøgers navn.	Fælles budget.	Opdelt budget	
		ansøger	sambo
ansøgers indkomst	5000	5000	
sambos indkomst	15000		15000
anerkendte fællesudgifter. (Ill., el varme m.v. som ikke kan henføres til en af parterne).	-6000	-3000	-3000
bolig i ansøgers navn	-5000	-5000	
rådighedsbeløb	-6000	-3000	-3000
"overskud"	3000	-6000	9000
særudgift for ansøger (tagfløring, transport, medicin m.v.)	-1000	-1000	
særudgift sambo (som særudgift for ansøger, plus ydelser på evt. usanerede lån)	-500		-500
internt boligbidrag, som regulerende post		3000	-3000
Betalingsevne	1500	-4000	5500

Eksempel 3. C Ansøger "lavindkomst", Sambo "mellemlindkomst", Almindelig bolig i bearnes navn.	Fælles budget.	Opdelt budget	
		ansøger	sambo
ansøgers indkomst	5000	5000	
sambos indkomst	15000		15000
anerkendte fællesudgifter. (Ill., el varme m.v. som ikke kan henføres til en af parterne).	-6000	-3000	-3000
fællesbolig i begges navn	-5000	-2500	-2500
rådighedsbeløb	-6000	-3000	-3000
"overskud"	3000	-3500	6500
særudgift for ansøger (tagfløring, transport, medicin m.v.)	-1000	-1000	
særudgift sambo (som særudgift for ansøger, plus ydelser på evt. usanerede lån)	-500		-500
Betalingsevne	1500	-4500	6000

Eksempel 4. A ansøger "mellemlindkomst". Samlever "lavindkomst" Almindelig bolig i ansøgers navn.	Fælles budget.	Opdelt budget	
		ansøger	sambo
ansøgers indkomst	15000	15000	
sambos indkomst	5000		5000
anerkendte fællesudgifter. (tilf., el varme m.v. som ikke kan henføres til en af parterne).	-6000	-3000	-3000
bolig i ansøgers navn	-5000	-5000	
rådighedsbeløb	-6000	-3000	-3000
"overskud"	3000	4000	-1000
særudgift for ansøger (lagforening, transport, medicin m.v.)	-1000	-1000	
sambos indkomst	-500		-500
internt boligbidrag, som regulerende post		3000	-3000
Betalingsevne	1500	6000	-4500

Eksempel 4. B ansøger "mellemlindkomst". Samlever "lavindkomst" Almindelig bolig i sambos navn.	Fælles budget.	Opdelt budget	
		ansøger	sambo
ansøgers indkomst	15000	15000	
sambos indkomst	5000		5000
anerkendte fællesudgifter. (tilf., el varme m.v. som ikke kan henføres til en af parterne).	-6000	-3000	-3000
bolig i sambos navn	-5000		-5000
rådighedsbeløb	-6000	-3000	-3000
"overskud"	3000	9000	-6000
særudgift for ansøger (lagforening, transport, medicin m.v.)	-1000	-1000	
særudgift sambo (som særudgift for ansøger, plus ydelser på evl. usanerede lån)	-500		-500
internt boligbidrag, som regulerende post		-2000	2000
Betalingsevne	1500	6000	-4500

Eksempel 4. C ansøger "mellemlindkomst". Samlever "lavindkomst" Almindelig bolig i beggees navn.	Fælles budget.	Opdelt budget	
		ansøger	sambo
ansøgers indkomst	15000	15000	
sambos indkomst	5000		5000
anerkendte fællesudgifter. (tilf., el varme m.v. som ikke kan henføres til en af parterne).	-6000	-3000	-3000
fællesbolig i beggees navn	-5000	-2500	-2500
rådighedsbeløb	-6000	-3000	-3000
"overskud"	3000	6500	-3500
særudgift for ansøger (lagforening, transport, medicin m.v.)	-1000	-1000	
særudgift sambo (som særudgift for ansøger, plus ydelser på evl. usanerede lån)	-500		-500
internt boligbidrag, som regulerende post			
Betalingsevne	1500	5500	-4000

	Fælles budget.	Opdelt budget	
		ansøger	sambo
Eksempel 5. A. Børne "almindelig" indkomst. Almindelig bolig i børnenes navn.			
ansøgers indkomst	10000	10000	
sambos indkomst	10000		10000
anerkendte fællesudgifter. (tilf. el varme m.v. som ikke kan henføres til en af parterne).	-6000	-3000	-3000
fællesbolig i begges navn	-5000	-2500	-2500
rådighedsbeløb	-6000	-3000	-3000
"overskud"	3000	1500	1500
særudgift for ansøger (tagforening, transport, medicin m.v.)	-1000	-1000	
særudgift sambo (som særudgift for ansøger, plus ydelser på evt. usanerete lån)	-500		-500
Betalingsevne	1500	500	1000

	Eksempel 5. B. Børne "almindelig" indkomst. Almindelig bolig i ansøgers navn.	Fælles budget.	Opdelt budget	
			ansøger	sambo
ansøgers indkomst		10000	10000	
sambos indkomst		10000		10000
anerkendte fællesudgifter. (tilf., el varme m.v. som ikke kan henføres til en af parterne).		-6000	-3000	-3000
bolig i ansøgers navn		-5000	-5000	
rådighedsbeløb		-6000	-3000	-3000
"overskud"		3000	-1000	4000
særudgift for ansøger (tagforening, transport, medicin m.v.)		-1000	-1000	
særudgift sambo (som særudgift for ansøger, plus ydelser på evt. usanerete lån)		-500		-500
internt boligbidrag, som regulerende post			3000	-3000
Betalingsevne		1500	1000	500

	Fælles budget.	Opdelt budget	
		ansøger	sambo
Eksempel 5. C. Børne "almindelig" indkomst. Almindelig bolig i sambos navn.			
ansøgers indkomst	10000	10000	
sambos indkomst	10000		10000
anerkendte fællesudgifter. (tlf., el varme m.v. som ikke kan henføres til en af parterne).	-6000	-3000	-3000
bolig i sambos navn	-5000		-5000
rådighedsbeløb	-6000	-3000	-3000
"overskud"	3000	4000	-1000
særudgift for ansøger (tagforening, transport, medicin m.v.)	-1000	-1000	
særudgift sambo (som særudgift for ansøger, plus ydelser på evt. usanerede lån)	-500		-500
internt boligbidrag, som regulerende post		-2000	2000
Betalingssevne	1500	1000	500

SØ- OG HANDELSRET TEN

Retspræsident Jens Feilberg
Bredgade 70, 1260 København K.
Tlf.: 33 47 92 22 Fax.: 33 14 56 77

Den 27/08-1999
J.nr. A 28/99
Init TKH

Justitsministeriet
Lovafdelingen
Slotsholmsgade 10,
1216 København K.

Vedr.: Høringssvar i anledning af Advokatrådets og Dommerfuldmægtigforeningens oplæg om revision af reglerne om gældssanering.

Justitsministeriets lovafdeling har i en skrivelse af 28. juni 1999 anmodet om en udtalelse i anledning af det af ovennævnte to organisationer fremsatte oplæg om forenkling af reglerne om gældssanering.

Jeg kan tiltræde, at der er et betydeligt behov for ændringer i konkurslovens bestemmelser vedrørende gældssanering, og jeg kan i det væsentlige også tiltræde de anbefalinger, der er fremsat af Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet.

Jeg kan derfor anbefale, at der nedsættes et udvalg med henblik på gennemgang af reglerne, og jeg finder, at især spørgsmålene om erstatninger og forsikringer samt spørgsmålet om harmonisering af gældssaneringsreglerne med de almindelige retsprincipper om særråden, sær hæften og forsørgelse bør give anledning til overvejelser i udvalget.

Jeg kan endelig bemærke, at Sø- og Handelsretten naturligvis gerne stiller sig til rådighed i forbindelse med et udvalgsarbejde.

Med venlig hilsen

Jens Feilberg

PRÆSIDENTEN FOR ØSTRE LANDSRET

Den 13. oktober 1999
J.nr. ØL 40A-19/99

Justitsministeriet, Lovafdelingen,
Slotsholmsgade 10,
1216 København K.

Ved skrivelse af 28. juni 1999 (j.nr. 1999-709-0295) har Justitsministeriet anmodet om en udtalelse om et oplæg fra en arbejdsgruppe om en eventuel revision af lovgivningen om gældssanering.

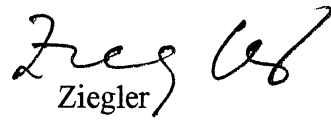
Efter at sagen har været drøftet med de af landsrettens afdelinger, der behandler sager om gældssanering, skal jeg udtale følgende:

Det har været den overvejende opfattelse blandt de pågældende landsdommere, at landsretten ikke bør udtale sig om, hvorvidt der er anledning til at iværksætte et særligt lovforberedende arbejde på grundlag af arbejdsgruppens anbefalinger.

Baggrunden for denne opfattelse er, at arbejdsgruppens anbefalinger indebærer en principiel ændring fra det gældende system, som indpasset i konkurslovens almindelige regler bygger på retlige standarder, til en særlig ordning, der hviler på udfærdigelse af specifikt angivne bestemmelser bl.a. vedrørende det materielle retsgrundlag for meddelelse af gældssanering. Anbefalingerne indebærer endvidere på flere områder principielle ændringer af det materielle grundlag for meddelelse af gældssanering omfattende bl.a. en udvidelse af gældssaneringssøgendes adgang til at opnå gældssanering og dermed en forrykkelse af den eksisterende balance mellem gældssaneringssøgende og kreditorernes interesser.

Jeg kan henholde mig hertil. Det tilføjes, at jeg er bekendt med Dommerforeningens udtalelse af 17. september 1999 og er enig i, at der – såfremt det besluttet at gennemføre en revision af reg-

lerne – er behov for, at konkurslovens regler om gældssanering bliver genstand for et udvalgsarbejde.

Ziegler

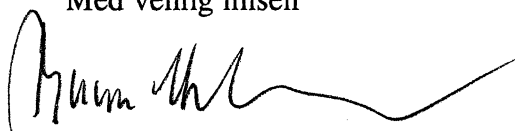
Præsidenten

Gråbrødre Kirkestræde 3
8800 ViborgJustitsministeriet
Lovafdelingen
Slotsholmsgade 10
1216 København KJ.nr. 40A-VL-021-99
Den 27/09-99

I et brev af 28. juni 1999 (J.nr. 1999-709-0295) har Justitsministeriet anmodet om en udtalelse om et oplæg fra Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet om en eventuel revision af lovgivningen om gældssanering.

Efter at have drøftet sagen med landsrettens K-afdeling, der som udgangspunkt behandler alle landsrettens sager om gældssanering, skal jeg meddele, at landsretten kan tilslutte sig Dommerforeningens udtalelse af 17. september 1999, herunder forslaget om at konkurslovens regler om gældssanering bliver genstand for et udvalgsarbejde med henblik på en revision.

Med venlig hilsen

Bjarne Christensen

Præsidenten

Vester Allé 10
8000 Århus C.
Fax 86 19 71 91Justitsministeriet
Lovafdelingen
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Åbent 9-15 (fredag 8-14)

Den 11/10-99
J.nr. 09-99.009.00002

I skrivelse af 28. juni 1999 (J.nr. 1999-709-0295) har Justitsministeriet anmodet om en udtalelse om et oplæg fra Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet om en eventuel revision af lovgivningen om gældssanering.

Jeg kan i den anledning på egne vegne og på vegne præsidenterne for retterne i Aalborg, Odense og Roskilde meddele, at vi kan tilslutte os Dommerforeningens udtalelse af 17. september 1999 med forslag om, at konkurslovens regler om gældssanering bliver genstand for udvalgsarbejde med henblik på en revision.

Med venlig hilsen

P. Holkmann Olsen

Justitsministeriet,
Lovafdelingen,
Slotsholmsgade 10,
1216 København K.

Den 17. september 1999
J.nr. 79/1999

Evt. revision af lovgivningen om gældssanering.

Ved brev af 28. juni 1999 (j.nr. 1999-709-0295) har Justitsministeriet anmodet om en udtalelse om et oplæg fra Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet om en eventuel revision af lovgivningen om gældssanering.

Oplægget rummer forslag til ændringer i konkurslovens bestemmelser om gældssanering på en lang række områder. En del af dem er af overvejende teknisk og/eller praktisk karakter, mens andre er af principiel og potentielt vidtrækkende karakter. Dommerforeningen har ikke nu tilstrækkeligt grundlag til at tage stilling til de fremsatte forslag, men oplægget begrundes overbevisende, at der er behov for, at konkurslovens regler om gældssanering bliver genstand for et udvalgsarbejde med henblik på en revision.

Til orientering og eventuel inddragelse i et kommende arbejde vedlægges et notat udarbejdet af dommer Lars Lindencrone Petersen til brug for foreningens behandling af hørings sagen.

Med venlig hilsen,

Jes Schiøler.

NOTAT

om Redegørelse vedrørende ændringer i konkurslovens bestemmelser om gælds-
sanering, udarbejdet af en arbejdsgruppe med medlemmer udpeget af Dommer-
fuldmægtigforeningen og Advokatrådet

1. Baggrund

Den 29. april 1999 afgav en arbejdsgruppe bestående af medlemmer udpeget af Dommerfuldmægtigforeningen og Advokatrådet en redegørelse vedrørende ændringer i konkurslovens bestemmelser om gældssanering. Redegørelsen indeholder ingen oplysninger om baggrunden for nedsættelsen af arbejdsgruppen, men det er nærliggende at antage, at baggrunden navnlig skal søges i, at det initiativ, som blev taget i begyndelsen af 1996 med en opfordring til Justitsministeriet om at nedsætte en arbejdsgruppe til at kortlægge praksis – funderet i en udtrykt opfattelse af, at praksis i gældssaneringssager på flere områder havde udviklet sig så forskelligartet, at en nærmere uderedning og forklaring pånødte sig – løb ud i sandet efter en afholdt høringsrunde.

Justitsministeriet har med skrivelse af 28. juni 1999 anmodet de præsidentledede retter og Den Danske Dommerforening om en udtalelse om "anbefalingerne i oplægget".

2. Almene overvejelser om behovet for en generel gennemgang af reglerne om gældssanering

Reglerne om gældssanering blev indsat i konkursloven ved lov nr. 187 af 9. maj 1984. Grundlaget herfor var betænkning nr. 957/1983, hvis lovudkast med en helt mikroskopisk ændring, som er uden betydning for de spørgsmål, som nu foreligger til udtalelse, blev gennemført uændret, dog med visse redaktionelle justeringer.

Den gældende konkurslov, lov nr. 298 af 8. juni 1977, som trådte i kraft den 1. april 1978, blev udsat for en omfattende brainstorming i foråret 1985, hvor Justitsministeriet på basis af et af ministeriet udarbejdet notat (optrykt som bilag 3 til betænkning nr. 1086/1986) om mulige ændringer på konkurslovgivningens område ved skrivelse af 25. april 1985 iværksatte en høring af en række myndigheder og organisationer om behovet for ændringer i konkurslovgivningen. På baggrund af de indkomne besvarelser og en i mellemtiden af Folketinget den 30. maj 1985 vedtaget beslutning om indgreb mod misbrug af konkurs- og selskabslovgivningen m.v. (optrykt som bilag 1 til betænkning nr. 1086/1986) nedsatte ministeriet den 30. april 1986 et udvalg med den opgave at overveje de mulige ændringer af konkurslovgivningen, som var omtalt i det nævnte notat og de indkomne høringssvar og henvendelser. Udvalget afgav i overensstemmelse med sit kommissorium en særskilt betænkning – nr. 1086/1986 – om kurator-

salærer m.v. og dernæst betænkning – nr. 1273/1994 – om rationalisering og modernisering af konkursbehandlingen. Sidstnævnte betænkning indeholdt som bilag udvalgets udtalelse om indførelse af udtrykkelige regler i konkursloven om omadressering af post til skyldnere, hvis bo er taget under konkursbehandling, som havde resulteret i, at der i mellemtiden ved lov nr. 215 af 10. april 1991 som §§ 104a-d var blevet indsat særskilte regler i konkursloven om postspærring. Udvalgets to betænkninger førte til ændringer, som blev gennemført ved henholdsvis lov nr. 384 af 10. juni 1987 og lov nr. 385 af 22. maj 1996. Udvalgets sekretariat udarbejdede i 1994 på opdrag af daværende justitsminister Erling Olsen et oplæg om rekonstruktion. Dette oplæg har ikke affødt lovgivningsinitiativer, og udvalget har ikke siden ladet høre fra sig og må – om end det ikke formelt er nedlagt – reelt betragtes som ikke-eksisterende. Konkursloven er endvidere ændret på det tekniske plan ved flere lejligheder.

Det kan umiddelbart påkalde sig undren, at der ikke – ud over det initiativ, som nu foreligger til udtalelse – har været rejst spørgsmål om en generel gennemgang af reglerne om gældssanering. Det må i denne forbindelse erindres, at de danske regler – som ud over at muliggøre gældsfrigørelse i kølvandet på en personlig konkurs også hjemlede en generel adgang for håbløst forgældede skyldnere til at opnå gældsfrigørelse uden for konkurs – stort set var de første af deres art og nu har virket i 15 år. Der er efterfølgende – men i 1990'erne, efter at den danske revisionsprocedure på konkursområdet var blevet igangsat – i Norge, Sverige og Finland gennemført regelsæt om gældslempelse, som i deres materielle indhold (med en enkelt markant undtagelse i de norske regler) i det væsentlige stemmer med de danske, men som frembyder visse forskelle, hvad det processuelle angår. Dette skyldes formentlig navnlig, at de øvrige nordiske insolvenslovgivninger har en ret stærk tradition for at understøtte skyldnerens etablering af en frivillig ordning med sine kreditorer. Også andre EU-lande, i hvert fald Tyskland og Frankrig og vistnok tillige Holland, har gennemført lovgivning om lempelse af håbløst forgældede skyldneres forpligtelser.

Der er i hvert fald i Sverige gennemført en særskilt evalueringsrunde vedrørende reglerne om skuldsanering et par år efter disses ikrafttræden.

De helt fundamentale regler i konkurslovens afsnit IV – om betingelserne for gældssanering, § 197, stk. 1 og 2 – blev fra gældssaneringsudvalgets side bevidst, jf. bet. 957/1983 s. 80ff, udformet som retlige standarder, hvilket i sig selv skulle overflødiggøre en revisionsprocedure. Imidlertid må det erkendes, som også den foreliggende redegørelse demonstrerer det, at der på en række punkter har vist sig problemer, som udvalget ikke kunne forudse, og som næppe har fundet deres optimale løsning i den nuværende praksis.

Det er således min sikre opfattelse, at arbejdsgruppens rapport – som det vil fremgå af det følgende – har peget på så mange spørgsmål, som fortjener yderligere behandling, at der er basis for at videreføre arbejdet med en generel gennemgang af lovgivningen om gældssanering, herunder samspillet med andre retsområder – ikke mindst skattelovgivningen og den sociale lovgivning. Dette notat indeholder en gennemgang af arbejdsgruppens redegørelse og de deri indeholdte forslag, og i et vist omfang tillige nogle kommentarer hertil, selv om temaet for den iværksatte høring – uanset formuleringen – vel på det nuværende stade først og fremmest må være en stillingtagen til spørgsmålet, om der er basis for at indlede et egentligt revisionsarbejde.

3. Arbejdsgruppens redegørelse og forslag

3.1. Indledning

Ud fra et overordnet perspektiv er det væsentligt at holde sig for øje, at de gældende regler om gældssanering som legislativ fundering har reglerne om tvangsakkord. De forskelle, der består mellem de to regelsæt, består på det principielle plan således navnlig i, at gældssanering ikke står åben for enhver ”skyldner”, men alene for skyldnere, som er fysiske personer, jf. § 197, stk. 3. Forskellene på retsanvendelsesplanet består navnlig i, at tvangsakkordvejen som udgangspunkt står åben for enhver skyldner, som kan mønstre den tilstrækkelige fordringshavertilslutning, jf. dog §§ 179-180, mens gældssanering er betinget af skifterettens bedømmelse af, at ”skyldnerens forhold og omstændighederne i øvrigt taler derfor”, jf. § 197, stk. 1, nr. 2, jf. stk. 2.

Det har i praksis vist sig, at såvel de skyldnergrupper, som henholdsvis tvangsakkord- og gældssaneringsreglerne henvender sig til, som de juridiske spørgsmål, som må løses under de respektive processer, er så forskelligartede, at den lovgivningsmæssige forudsætning, hvorefter tvangsakkordreglerne er velegnede som grundlag for reglerne om gældssanering, muligvis ikke holder stik, men i hvert fald at den trænger til en nærmere gennemgang. Det er således karakteristisk for den foreliggende redegørelse, at den – om end ikke udtrykkeligt og heller ikke fuldt ud gennemført, jf. s. 42f og nedenfor afsnit 3.5.1 – distancerer sig fra den bestående symbiose mellem de to regelsæt og på flere områder foreslår ændringer, som tager særlig hensyn til de specielle forhold, som gør sig gældende på gældssaneringsområdet. Dette forhold taler vel i sig selv for, at regelsættet gennemgås med henblik på eventuelle justeringer.

3.2. Skyldnerens indtægter/aktiver

3.2.1. Indtægter hidrørende fra hjemmeboende børn over 18 år eller i øvrigt fra andre generationer under samme tag

Arbejdsgruppen anfører s. 18, at det næppe er afklaret, hvorledes der skal forholdes i tilfælde, hvor der er mere end to husstandsmedlemmer på mere end 18

år. Denne situation kendes ifølge arbejdsgruppen ved hjemmeboende børn over 18 år, ved kollektiver og ved familiemønstre, der navnlig ses i indvandrerfamilier, hvor tre eller flere generationer bor under samme tag. Man kunne vel tilføje, at dette også meget vel vil kunne frembyde et problem i relation til administrationen af gældssaneringsreglerne i Grønland. Spørgsmålet skal ses i sammenhæng med arbejdsgruppens overvejelser om forholdet til de familieformueretlige regler, jf. nedenfor afsnit 3.3.4.

3.2.2. Ventendes arv

Der er sikker motivstøtte for, at der ved bedømmelsen af, om betingelserne for gældssanering er opfyldt, skal tages hensyn til, om skyldneren har udsigt til arv, jf. bet. 957/1983 s. 131. Dette forhold har fra forskellig side mødt kritik, og arbejdsgruppen stiller s. 18f forslag om, at der ikke skal tages hensyn til muligheden for ventendes arv.

Uden i øvrigt at kommentere dette forslag må jeg dog påpege, at der i givet fald skal tages udtrykkelig stilling til, hvorledes det forhold, at en forventet arv i løbet af afviklingsperioden bliver til falden arv, vil influere på spørgsmålet om genoptagelse, hvor arbejdsgruppen, jf. nedenfor afsnit 3.11, foreslår, at der under en genoptagelse af gældssaneringssagen skal kunne træffes bestemmelse om ændring af nedsættelsesprocenten, og at gældsfrigørelsen skal gøres betinget af, at skyldneren har overholdt sine forpligtelser i afviklingsperioden. Det bør herved have in mente, at f.eks. den norske regel på dette punkt efter sin ordlyd forekommer noget streng over for skyldneren, idet det i gjeldsordningslovens § 6-1, stk. 4, er bestemt, at en kendelse om gældssanering kan ophæves helt eller delvist på begæring af en fordringshaver, dersom der i indtil 5 år efter udløbet af afviklingsperioden tilfalder skyldneren arv eller lignende tilfældighedsprægede erhvervelser "av betydelig omfang".

3.2.3. Erstatninger og forsikringssummer

Arbejdsgruppens hovedsynspunkt er s. 22, at det afgørende for, om sådanne beløb bør tages i betragtning, er, om de må bedømmes som compensation for mistet fremtidig indtægt – i hvilket tilfælde de skal tages i betragtning – eller om de må anses for at være af personlig karakter og som compensation for en ikke-økonomisk skade – i hvilket tilfælde der ikke skal tages hensyn til dem.

Dette hovedsynspunkt, der forekommer velbegrundet, indebærer – som arbejdsgruppen også anfører – den ændring i forhold til gældende ret, at det invaliditetsbeløb, som ydes i henhold til lov om social pension § 14, stk. 1, jf. § 13, nr. 1, vil komme til at indgå i gældssaneringsbudgettet.

3.2.4. Pensionsopsparing

Arbejdsgruppen konstaterer s. 17 vedrørende spørgsmålet, om en bestående pensionsopsparing skal kræves ophævet i utide, eller om skyldneren kan udtage den, at "praksis synes ikke afklaret". Denne ret neutrale formulering dækker over det

faktum, at praksis ved de to landsretter i hvert fald i en periode nærmest måtte karakteriseres som uforenelig, tydeligst demonstreret ved offentliggørelsen af en afgørelse fra hver af landsretterne i U 1995.409 V og U 1995.721 Ø. Nyere landsretspraksis tyder imidlertid på en tilnærmelse. Højesteret har ikke haft lejlighed til at udtale sig om dette spørgsmål. Arbejdsgruppen anfører s. 17, at et væsentligt led i de retspolitiske overvejelser må være at skabe nogle teknisk skarpe regler, uanset om sådanne i alle tilfælde virker konkret rimelige. Herefter er arbejdsgruppens bud på sådanne regler anført s. 19-21, mundende ud i en indstilling om, at rateordninger, som ikke kan ændres til summaordninger, kun bør indgå med de beløb, som kommer til udbetaling i afviklingsperioden, at ordninger, som ikke kan tilbagekøbes i afviklingsperioden, ikke skal inddrages, og at der i øvrigt skal indføres et bundfradrag på 200.000 kr.

I betragtning af, at pensionsopsparinger forekommer i et meget stort antal sager, og at spørgsmålet om eventuel inddragelse – som praksis ligger i dag – giver anledning til vanskelige skønsmæssige vurderinger, må man være enig i, at området tiltrænger en principiel gennemgang, og at det er ønskeligt at overveje muligheden for at tilvejebringe nogle mere objektive kriterier for behandlingen af dette aktiv. Dette kan næppe ske gennem en udvikling i retspraksis.

3.2.5. Indtægter hidrørende fra ægtefælle/samlever

Arbejdsgruppen behandler dette spørgsmål ganske udførligt – fra side 22 fn til side 31, hvortil kommer nogle beregningseksempler s. 76-80.

Arbejdsgruppens hovedsynspunkt er, at den faste retspraksis (senest bekræftet ved Højesterets kendelse i U 1998.45, som på dette punkt karakteriseres som "uden særskilt begrundelse"), hvorefter skyldnerens ægtefælles/samlevers indkomst (og særskilte udgifter) skal medtages ved budgetlægningen, der således tager udgangspunkt i den samlede husstands økonomiske formåen, har udviklet sig uden udtrykkelig hjemmel i lovreglerne om gældssanering, uden sikker motivstøtte og i strid med almindelige regler om ægtefællers særråden og særhæften.

Arbejdsgruppen foreslår på denne baggrund, at praksis ændres således, at der alene tages hensyn til skyldnerens egne forhold – hans indtægter og hans (andel af husstandens samlede) udgifter. Hverken børns eller ægtefælles/samlevers forhold skal således tages i betragtning. Med dette udgangspunkt opstiller arbejdsgruppen en række – ganske komplicerede – modeller for fordeling af indtægter og udgifter og indbyrdes refusion mellem "bodelene".

Det forekommer på baggrund af den fremtrædende placering, som spørgsmålet har fået i rapporten, og den udformning, som arbejdsgruppens overvejelser har fået, klart, at arbejdsgruppen er sig fuldt bevidst, at dens forslag vil være overordentlig debatskabende. Uden på nuværende tidspunkt at gå nærmere ind på de opstillede budgeteksempler kan det derfor være på sin plads at placere den danske retsstilling i forhold til i hvert fald den norske og svenske, som retskulturelt ligger tæt op ad den danske.

I Norge kan "[e]n skyldner [...] ikke oppnå gjeldsordning etter loven her dersom det vil virke støtende for andre skyldnere eller samfunnet for øvrig", gjeldsordningslovens § 1-3, stk. 2. Herom anfører *Hans Petter Graver*: Gjeldsordningsloven s. 56: "Kravet til at skyldneren må tilpasse sin levestandard til et beskjedent nivå kan gi grunn til å nekte skyldneren gjeldsordning der hans ektefelle eller samboer har en meget god økonomisk situasjon. Husstandens situasjon samlet sett kan i slike tilfelle gi grunn til å nekte en gjeldsordning, se NOU 1991:16 s. 51. Hovedreglen er imidlertid at hver person skal bedømmes for sig og at en ikke kan pålegge søkerens samboer eller ektefelle noen underholds- eller forsørgelsesplikt ut over det som følger av vanlige regler. I tillegg til å vurdere skyldnerens levestandard, må man se på skyldnerens samlede disponible inntekt. Denne må ikke stå i et klart misforhold til det som skal betales til kreditorerne, se Rt. 1994 s. 429."

Efter § 4-3, der direkte gælder for frivillig gjeldsordning, men som i kraft af henvisningsreglen i § 5-2 finder tilsvarende anvendelse ved tvungen gjeldsordning, har "[s]kyldneren [...] rett til å beholde så meget av sin inntekt at det dekker det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og dennes husstand. Ved vurderingen legges til grunn det som er tilbake av nettolønn etter trekk som fortsatt skal bestå."

Om spørgsmålet om, hvilken betydning der skal tillægges det forhold, at skyldnerens ægtefælle/sambo har "en romslig økonomi", anfører *Hans Petter Graver*: a.st. s. 110ff: Forarbejderne sier ikke noe om dette. Man å derfor ta utgangspunkt i reelle hensyn, ...

Konsekvensene av at man ser et pars økonomi i sammenheng vil bli følgende:
...

Det kan også tenkes tilfelle hvor samboerens økonomi er så god at skyldnerens livsstil bliver slik at han på ingen måte kan sies å leve under beskjedne kår. Det vil da kunne virke støtende om han får beholde en forholdsvis stor andel av sin

inntekt – i de mer ekstreme tilfelle vil det kunne virke støtende om han i slike tilfelle i det hele tatt får gjeldsordning, se Innst. O. s. 11 og ovenfor s. 56.”

Efter § 4-5 om ”[s]kyldnerens rett til å beholde personlige eiendeler m.m.”, stk. 3, gælder, at ”[n]år retten til å beholde en ting avhenger av hvilke eiendeler skyldneren ellers har, skal det også regnes med eiendeler som tilhører skyldnerens ektefelle eller barn som skyldneren eller ektefellen forsørger, dersom tingene brukes av skyldneren eller i dennes husstand”.

Om denne bestemmelse (som innebærer en retsstilling svarende til den, som ved individualforfølgning gælder efter den danske retsplejelovs § 509, hvilket det danske udvalg var fuldt opmærksom på og gik ind for, jf. bet. 957/1983 s. 122f), som direkte gælder for frivillig gjeldsordning, men som i kraft af henvisningsreglen i § 5-2 finder tilsvarende anvendelse ved tvungen gjeldsordning, anfører *Hans Petter Graver*: a.st. s. 120 ”Bestemmelsen fastslår at man i forbindelse med vurderingen av hva skyldneren har behov for å beholde må se husstanden under ett. Dette gjelder både når det gjelder behovene og når det gjelder hva husstanden samlet sett disponerer over. Har samboeren bil som kan brukes til å kjøre barna i barnehage, kan ikke skyldneren kreve å få beholde sin bil. Situasjonen blir således den samme som når bolig og inntektsforhold skal vurderes, se ovenfor kommentaren til § 4-3.”

”I Sverige behandles spørgsmålet om betydningen af skyldnerens ægtefælles/samlevers forhold i forbindelse med bedømmelsen af, om det er ”skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas honom”, 4 §, stk. 2, nr. 2. Denne bestemmelse er nærmere omtalt i SOU og i *Trygve Hellners* og *Mikael Mellqvist*: Skuldsaneringslagen s. 67f, hvor det hedder: ”I centrum for skuldsaneringslagen står *gäldenärens förhållanden*. I förarbetena uppmärksammas den situationen att gäldenären är kraftigt överskuldssatt och själv saknar tillgångar samt har låg eller ingen inkomst, men att en annan hushållsmedlem är skuldfri och har stora tillgångar och kanske också goda inkomster. Ett typfall är att gäldenären själv är uttblottad men har exempelvis en välbeställd make eller sambo. Frågan om en allmän skälighetsbedömning skal hindra en sådan gäldenär från att erhålla skuldsanering besvaras jakande. Är det t.ex. så att två makar eller därmed jämställda medvetet har planerat en sådan skevhet, är det uppenbart att skuldsanering inte kan komma i fråga. Men även utan sådan planering bör den allmänna skälighetsbedömningen medföra att skuldsanering inte beviljas.” I en tilhørende note (86) betones det, at der ikke kan drages slutninger fra familieformueretten, idet ”skuldsaneringslagen reglerar ett institut, som är helt fristående från den äktenskapsrättsliga lagstiftningen”.

Den ganske vidtgående hæftelsesbestemmelse i kildeskattelovens § 72, stk. 2, er afgrænset således, at en ægtefælles hæftelse for en andens skatterestance alene angår skattekrav, som er opstået efter ægteskabets indgåelse. Forklaringen herpå er (navnlig), at der kun for så vidt angår disse skattekrav består en formodning for, at ægtefællen har nydt godt af restancens opståen. Denne betragtning kan muligvis gennemføres på en nogenlunde tilfredsstillende måde, når der er tale om et samlet mellemværende med én kreditor. Det er derimod ikke helt enkelt at gennemføre en sontring blandt en måske meget talstærk kreditorgruppe, som udgangspunktvis skal behandles ligeligt, og hvoraf en del muligvis er kommet til efter indgåelsen af ægteskab/samlivsforhold (hvor der således kan siges at bestå en formodning for, at ægtefællen/samleveren har haft glæde af, at fordringen er opstået – og ikke betalt).

Det må på denne baggrund konstateres, at en ændring som den af arbejdsgruppen foreslåede dels vil være et radikalt brud med en fast dansk retspraksis og dels vil indebære en retsstilling, som er væsensforskellig fra den, som gælder i lande, som vi almindeligvis også på det insolvensretlige område sammenligner os med.

Arbejdsgruppens forslag rejser også problemer i et videre perspektiv. Adgangen til lempelse af gyldigt påtagne forpligtelser indebærer med gældssaneringsudvalgets ord (i 1983) et markant og principielt vidtgående brud med dansk retstradition (bet. 957/1983 s. 80). At reglerne således har karakter af en sikkerhedsventil (bet. 957/1983 s. 5), som finder anvendelse efter en konkret bedømmelse i tilfælde, hvor et skyldforhold/en skyldners forhold har udviklet sig på en sådan uventet måde, at det ikke længere forekommer rimeligt at fastholde forpligtelsen i fuldt omfang, viser sig – ud over ved, at man ved bedømmelsen også inddrager ikke forpligtedes økonomiske muligheder – også på andre områder. Det gælder eksempelvis muligheden for, at skifteretten fastsætter som vilkår for gældssanering, at aktiver, som efter almindelige regler er utilgængelige for fordringshaverne, skal inddrages til fordel for disse (pensionsopsparinger), og den ganske faste praksis, hvorefter det forhold, at skyldneren som i formen ansat i et selskab, der ejes af nærstående, reelt viderefører den af ham før sammenbruddet personligt ejede og drevne virksomhed, afskærer gældssanering ud fra en kreditorlybetragtning, uanset at modellen er fuldt ud lovlig.

Det forekommer åbenbart, at en ændring som den af arbejdsgruppen foreslåede vil medføre, at det også på disse – og formentlig andre – områder vil blive vanskeligere at udøve et konkret skøn over den konkrete rimelighed, idet praksis i givet fald måtte vende sig mod en i højere grad på formelle betragtninger baseret

bedømmelse. En sådan udvikling forekommer – om end retsteknisk bekvem – bestemt ikke ønskelig.

3.3. Skyldnerens udgifter

Det er et karakteristisk træk ved den nuværende behandling af gældssanerings-sager, at det budget, der opstilles for skyldnerens og hans husstand i afviklings-perioden, er ganske detaljeret. Dette gælder såvel antallet af udgiftsposter, som opregnes særskilt – dvs. uden for rådighedsbeløbet – som det beløb, hvormed de medtages. Uanset at skifteretterne vel i de fleste tilfælde søger at anlægge en helhedsbedømmelse af budgettet – ”ser det samlet set fornuftigt ud” – er det velkendt, at spørgsmålet om størrelsen af de enkelte udgiftsposter ofte er gen-stand for diskussion. Dette gjaldt særligt i begyndelsen af 1990’erne, hvor de institutionelle fordringshavere måtte registrere meget betydelige tab på såvel er-hvervs- som privatkunder og i den forbindelse anlagde en ganske nøjeregnende holdning til skyldnernes udgiftsniveau, og tilsvarende i betydelig mindre grad i de senere år. Der er gennemført en rundspørge blandt landets skifteretter vedrø-rende spørgsmålet, hvilke af en lang række udgiftsarter som accepteres medtaget uden for rådighedsbeløbet, som har vist en række forskelle. Alt efter tempera-ment kan man betragte dette som en naturlig hensyntagen til lokale forhold eller som en ikke helt tilfredsstillende forskelsbehandling af sager, som i øvrigt fore-kommer fuldt ud sammenlignelige. Henset til det meget betydelige antal enkelt-elementer, som indgår i den samlede afgørelse om udseendet af budgettet og dermed om størrelsen af nedsættelsesprocenten, er det forståeligt, at fastsættel-sen af størrelsen af enkelte udgiftsposter kun sjældent har givet anledning til kæ-remål. Landsretterne har dog i nogle tilfælde haft lejlighed til at udtale sig her-om, og det forhold, at praksis væsentligst danner sig i første instans, gør jo ikke spørgsmålet om en ensretning – forstået på den måde, at en forskel skal have en objektivt set saglig begrundelse – mindre interessant/presserende.

Arbejdsgruppens forslag går s. 35f ud på, at der tilvejebringes hjemmel for ju-stitsministeren til i bekendtgørelsesform at fastsætte nærmere regler for, hvilke udgiftsarter der kan medtages i budgettet uden for rådighedsbeløbet, og at op-runde rådighedsbeløbet, som så til gengæld skal omfatte visse i dag i alminde-lighed uden for rådighedsbeløbet godkendte småudgifter.

Arbejdsgruppens forslag på dette punkt kan tiltrædes – bortset fra at hjemlen til at udstede en bekendtgørelse vel skal tilkomme Domstolsstyrelsen. Med de fore-slåede ændringer vil de danske regler så vidt ses også nærme sig de norske og svenske, jf. straks nedenfor.

Efter den norske gjeldsordningslovs § 4-3 har "[s]kyldneren [...] rett til å beholde så meget av sin inntekt at det dekker det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og dennes husstand. Ved vurderingen legges til grunn det som er tilbake av nettolønn etter trekk som fortsatt skal bestå." Denne rimelighedsbedømmelse er af Barne- og Familiedepartementet og Stortinget normeret således, at udgangspunktet er, at skyldneren ved siden af de nødvendige udgifter til husleje har krav på et beløb svarende til 85 pct. af "folketrygdens minstepensjon", og "Ut fra dette grunnlag må det regnes et tillegg for antall medlemmer av skyldnerens husstand. ... Det må i hvert enkelt tilfelle foretas en konkret vurdering, der det legges vekt på skyldnerens alder/livsfasen og familiesituasjon, og eventuelle særskilte behov som for eksempel barnehageutgifter. Det skal tas hensyn til at skyldnerens barn gis anledning til å delta i normale skole- og fritidsaktiviteter på linje med andre barn. Dersom skyldneren eller noen i hans husstand har spesielle behov, f.eks. på grunn av handikap, ... bør det kunne godtas at skyldneren setter av et høyere beløp til livsopphold", jf. *Hans Petter Graver*: Gjeldsordningsloven s. 109f.

Efter svensk ret gælder, jf. *Trygve Hellners* og *Mikael Mellqvist*: Skuldsaneringslagen s. 147, (ganske vist direkte vedrørende skyldnerens oplysninger om den aktuelle situation) at "[m]ed utgifter avses bostadskostnad, reskostnad till och från arbetet, barnomsorgskostnad, underhållsbidrag m.m. Till utgifter räknas också månatlig preliminärskatt som arbetsgivaren innehåller och betalar. Övriga normale hushållsutgifter som exempelvis kostnader för kläder och mat behöver inte – och bör inte heller – anges särskilt, eftersom detta bestäms schablonmässigt i och med att förbehållsbeloppet räknas fram vid en skuldsanering".

Noget tyder således på, at dansk ret i højere grad end de øvrige nordiske regelsæt tager afsæt i en ganske detaljeret angivelse af skyldnerens fremtidige udgiftsforhold.

3.4. Ikke anmeldte fordringer – proklama

Efter konkurslovens § 226, stk. 2, 1. pkt., er gældssaneringskendelsen bindende også for fordringshavere, der ikke har meldt sig. Fordringshaverne indkaldes ved et proklama indrykket i Statstidende af skifteretten, men den nævnte bestemmelse indebærer, at fordringshaveren har krav på dividende i henhold til kendelsen, uanset at han ikke har anmeldt sin fordring i forbindelse med behandlingen af gældssaneringssagen.

Reglen svarer ganske til tvangsakkordreglen i § 190, men gældssaneringsudvalget underkastede spørgsmålet om at gøre proklamaet præklusivt selvstændige overvejelser, jf. bet. 957/1983 s. 164.

Arbejdsgruppen overvejer udvalgets to argumenter mod at gøre proklamaet præklusivt: risikoen for, at skyldneren ville spekulere i at fortie eksistensen af visse fordringer, og hensynet til ikke at forlænge sagsbehandlingstiden i afventen af et proklamas udløb, og anbefaler s. 40 indførelse af et præklusivt proklama, dog ikke med virkning for pantesikrede fordringer.

Arbejdsgruppens indvendinger mod udvalgets betænkeligheder forekommer ganske stærke: risikoen for spekulation kan imødegås ved øget annoncering, eventuelt i lokale medier, og der vil i særlige grelle tilfælde kunne ske ophævelse, jf. § 229, og i betragtning af de opgaver, der i øvrigt er forbundet med behandling af en gældssaneringssag, vil afventen af et proklamas udløb næppe have selvstændig betydning, navnlig ikke da det skal afvejes over for den tid, der i dag kan gå med at få vredet en anmeldelse ud af fordringshaver.

Som praksis har udviklet sig, må det betragtes som givet, at afventen af proklamas udløb ikke i sig selv vil forsinke sagens afslutning (nævneværdigt). Problemet med ikke anmeldte fordringer kan vel deles i to (måske tre): Der er fordringshavere, der ikke anmelder deres krav, fordi de ganske enkelt ikke ønsker det besvær, det er at skulle indtægtsføre et ringe dividendebeløb over fem år, og som heller ikke orker at fremsende en formel erklæring om, at kravet er opgivet. Over for denne gruppe ville et præklusivt proklama løse problemerne. Der er for det andet fordringshavere, som ikke har været opmærksomme på, at der er foretaget annoncering af indledning af gældssaneringssag for skyldneren, og som heller ikke skyldneren eller medhjælper har været opmærksom på.

I Norge er reglen den, at fordringshavere, der ikke melder sig, ikke kan deltage i gældsordningen. Principielt bevarer de deres krav mod skyldneren og kan gøre det gældende mod ham uden for ordningen. Skal dette ske i afviklingsperioden, forudsættes det imidlertid, at det forhold, at fordringshaveren ikke er med i ordningen, udgør en utilbørlig begunstigelse (af de øvrige fordringshavere). Som anført af *Hans Petter Graver*: Gjeldsordningsloven s. 148, vil denne forudsætning i almindelighed ikke være opfyldt, idet åbning af gældsordningen har været kundgjort. Så vidt ses, vil en ikke-omfattet fordring efter udløbet af afviklingsperioden kunne gøres gældende på sædvanlig måde.

I Sverige gælder efter skuldsaneringslagen 26 §, at fordringer, som ikke er indgået i behandlingen af sagen, elimineres. De har altså end ikke adgang til dividende på linje med de øvrige fordringer, men ophører ganske enkelt. Dette svarer til virkningen af et præklusivt proklama. Efter bestemmelsen i 27 § kan en afsagt kendelse om skuldsanering ophæves på begæring af en fordringshaver,

bl.a. hvis skyldneren har handlet uredeligt til skade for fordringshaveren. Ophævelsen indebærer, at den én gang eliminerede fordring (og alle øvrige fordringer) genopstår. Dette svarer således til arbejdsgruppens forslag.

Sammenfattende er det min opfattelse, at arbejdsgruppens forslag på dette punkt ikke uden videre kan afvises.

3.5. Skat

3.5.1. Fradrag for renter

Efter ligninglovens § 5, stk. 8, gælder som udgangspunkt, at den nedsættelse af fordringerne, som finder sted ved en gældssanering eller akkord, frivillig såvel som tvangs-, fordeles forholdsmæssigt mellem gæld og påløbne renter, således at forholdet er det samme før og efter gældsordningen. Forud for denne bestemmelses indsættelse i loven (som § 5, stk. 9) gjaldt, at parterne kunne vælge, hvorledes gælds-nedsættelsen skulle fordeles. I praksis blev fordringsnedskrivningen i videst muligt omfang anset for at ramme gælden, hvilket indebar en forhøjelse af dividenden finansieret af det offentlige via fradragsretten for betalte renter.

Under den proces, som førte til § 5, stk. 9, blev der ved såvel formelle som uformelle henvendelser fra advokat- og skifteretsside til Skatteministeriet udfoldet ganske stærke bestræbelser for at tilvejebringe en særskilt ordning for gælds-sanering, således at gælds-nedskrivningen først ramte påløbne renter. Dette ville i praksis medføre, at renter ikke længere ville have betydning. En sådan ordning ville imidlertid efter Skatteministeriets opfattelse stride mod skatteretlige principper og kunne ikke gennemføres.

Behandlingen af renter i gældssanering er i praksis ganske tid- og dermed omkostningskrævende både for skifterettens medhjælper og den involverede ligningsmyndighed. Omvendt er den reelle effekt for de involverede fordringshavere ubetydelig, og arbejdsgruppens forslag kan derfor efter mit skøn tiltrædes. Det er næppe et tvingende modargument, at dette vil stride mod skatteretlige principper. Det er velkendt, at de forudsætninger, som ligger til grund for de skatteretlige principper, i vidt omfang svigter, når skatteyderen bliver insolvent, og denne erkendelse har da også baseret på betænkning nr. 1101/1987 om skat ved konkurs og akkord ført til, at insolvensretlige hensyn er blevet tillagt en sådan vægt, at de almene skatteretlige principper brydes i tilfælde af skatteyderens konkurs m.v., jf. Skattelovrådets kritik af den manglende samordning af skatteretten og insolvensretten, bet. 1101/1987 afsnit 5, s. 47ff.

Det er derimod ikke sikkert, at man som foreslået af arbejdsgruppen s. 42f bør gå så vidt som til at ophæve ligningslovens § 5, stk. 8, også for andre tilfælde af domstolsfastsatte kreditorordninger (tvangsakkord). Dette skyldes bl.a., at muligheden for delvis finansiering af akkorddividenden via skattesystemet i i hvert fald en del tilfælde er en forudsætning for overhovedet at nå op på konkurslovens mindstedividende på 25 pct., jf. § 161.

3.5.2. Indregnet restskat/restance

Efter gældende ret betaler en skatteyder med skatterestancer fra år minus 2 eller tidligere år i det løbende år dels a conto skat vedrørende dette, dels den overførte indregnede restskat, maksimalt 13.600 kr. i 1999. Efter kildeskattelovens regler anses skattebetalingen for først at dække den overførte restskat og derefter a conto skatten (forskudsskatten vedrørende det løbende år). Dette indebærer i praksis, at der i de tilfælde, hvori gældssaneringssag indledes efter udgangen af februar måned, er sket betaling af skattekrav, som principielt ville være omfattet af en gældssanering, og at skattekravet som betalt således ikke omfattes af saneringen. Arbejdsgruppen foreslår s. 45, at dette ændres således, at indregnede restskatter, der er betalt i de(t) år, gældssaneringssagen verserer, tilbagebetales skyldneren/medhjælper og herefter indgår i skyldnerens forslag til gældens sanering. Dette må selvsagt – uanset at det ikke nævnes udtrykkeligt – modsvares af, at den overførte restskat anmeldes som dividendetagende.

Arbejdsgruppens forslag indebærer reelt, at der indføres en generelt virkende omstødelsesregel, baseret på, at den fordring, der er betalt, tilkommer en bestemt kreditor, nemlig skattevæsenet. Det forekommer særdeles vidtgående, idet det vil betyde, at betalinger af indregnede restskatter, som er foretaget ved årets begyndelse som led i skatteyderens almindelige skattebetaling, og uden at der altså er iværksat særskilte inkassoskridt over for den pågældende, vil blive tilbageført, hvis der indledes gældssaneringssag for skatteyderen inden årets udgang. Det ville med stor sikkerhed være utænkeligt at tilvejebringe en tilsvarende vidtgående hjemmel til omstødelse over for en hvilken som helst anden kreditor, og forslaget kan efter mit skøn ikke anbefales. Situationen er radikalt anderledes ved lønindeholdelse, efter at der er indledt gældssaneringssag for skyldneren, og hans insolvens således er åbenbar, jf. straks nedenfor.

3.6. Lønindeholdelse

Efter konkurslovens § 207, stk. 1, kan der fra gældssaneringssagens indledning og indtil dens slutning ikke foretages arrest eller udlæg i skyldnerens aktiver undtagen for fordringer, som ikke berøres af en kendelse om gældssanering.

Om rækkevidden af denne bestemmelse anføres det lakonisk i bet. 957/1983 s. 151, at "[b]estemmelsen udelukker derimod ikke lønindeholdelse i overensstemmelse med almindelige regler." Højesteret har ved U 1988.755 taget stilling til spørgsmålet om omstødelse af fyldestgørelse opnået ved lønindeholdelse efter gældssaneringssagens indledning. Højesteret fastslog efter at have konstateret, at der ikke var tale om en disposition omfattet af konkurslovens §§ 72 eller 74, at der ikke var grundlag for at anvende omstødelserreglerne i videre omfang ved gældssanering end i konkurs og tvangsakkord, og der skete derfor ikke omstødelse. Det ubehagelige ved denne afgørelse er, at spørgsmålet er aldeles uden betydning i konkurs, hvor skyldnerens indtægter efter konkursens indtræden jo efter konkurslovens § 33 ikke omfattes af konkursen, hvorfor omstødelse i konkurssituationen jo ville savne mening. Heroverfor står imidlertid, at skyldnerens indtægter efter indledningen – hvor skifteretterne i ganske vidt omfang anordner a conto indbetalinger fra skyldneren – netop er dem, der skal føde en eventuel gældssanering. Dette forhold er ikke særskilt omtalt i gældssaneringsbetænkningen, hvorimod Højesteret var fuldt ud opmærksom herpå, jf. Mogens Munchs kommentar i U 1988B.417, hvor det efter en præsentation af problemstillingen anføres, at "[d]e i betragtning kommende hensyn kunne således tale for at behandle lønindeholdelse anderledes under gældssanering end under konkurs. [...] Højesteret har [...] fundet, at det måtte være et lovgivningsanliggende, såfremt der skulle åbnes adgang til omstødelse af lønindeholdelse [...] under gældssanering."

Arbejdsgruppens forslag stemmer ganske med almindelige insolvensretlige principper og må tiltrædes.

3.7. Pantesikrede fordringer

Efter konkurslovens § 199, stk. 2, omfatter gældssaneringen ikke pantefordringer i det omfang, pantet strækker til. Panthaverne bindes derimod af kendelsen, for så vidt angår en del af deres personlige fordring mod skyldneren, som ikke til sin tid måtte blive dækket af pantet. Denne retstilstand gælder for enhver uomstødelig panteret, forudsat selvsagt, at pantet tilhører skyldneren, og svarer til det, som gælder i tvangsakkord, jf. konkurslovens § 158, stk. 2, nr. 1. Arbejdsgruppen tilslutter sig efter at have konstateret, at "[d]e fleste praktikere er enig om, at den gældende retstilstand ikke er hensigtsmæssig", det forslag, som jeg har fremsat i en artikel i U 1993B.133. Forslaget er baseret på den regel, som gælder i Norge, hvorefter skyldnerens bolig – dersom skyldneren i øvrigt skal beholde den under afviklingsperioden – vurderes, og pantefordringer, der er placeret ud over 110 pct. af vurderingsbeløbet, rammes ikke af gældsordningen, mens (dele af) fordringer, som er placeret yderligere, rammes af gældsordningen på linje med anden gæld. På den del, som fortsat består, betales i afviklingsperioden kun rente. Tilsvarende regel gælder, dersom det tillades skyldneren at be-

holde andre pantsatte aktiver under gældsordningen, hvilket navnlig vil være aktuelt for biler. Der er selvsagt talt om et overordentlig vidtgående skridt over for pantefordringerne, og med hensyn til den nærmere argumentation herfor henviser jeg til vedlagte kopi af artiklen. Det kan tilføjes, at den norske højesteret har fastslået, at en konjunkturgevinst, som opstår efter gældsordningen, tilfalder skyldneren og ikke kan begrunde ophævelse/genoptagelse af ordningen.

Der foreligger ikke offentligt tilgængelige oplysninger om de norske erfaringer med reglen.

Det forekommer klart, at en regel som den foreslåede under ingen omstændigheder kan gennemføres, uden at det er forudgået af indgående overvejelser, herunder undersøgelser om erfaringerne med den bestående ordning i Norge. På den anden side må jeg erkende, at der omvendt ikke er tilkommer materiale siden 1993, som har ændret mit syn på forslaget.

3.8. Prøvelse af fordringer

Det forekommer, at en skyldner bestrider berettigelsen af en anmeldt fordring. Det forekommer også, at medhjælper er af den opfattelse, at en anmeldt fordring er forældet (hvilket skyldneren næppe har nogen selvstændig mening om). I sådanne tilfælde foretager skifteretten ingen prøvelse, men må gå frem efter reglen i konkurslovens § 209, stk. 1, dvs. behandle fordringen, som om den ikke var bestridt. Kendelsen om gældssanering skal indeholde en bestemmelse om, hvorledes der skal forholdes med omtvistede og bestridte fordringer. Reglen er, at der gælder det samme som i tvangsakkord, dvs. at der skal afsættes dividende, der evt. indsættes på en særskilt konto i et pengeinstitut, og at dividenden tilbagebetales skyldneren, hvis det viser sig, at fordringen ikke består, eller hvis fordringshaveren ikke anlægger sag om fordringen inden en af skifteretten fastsat frist. Ikke-anlæg af sag er uden betydning for spørgsmålet om fordringens materielle berettigelse.

Efter svensk ret omfatter en skuldsanering, jf. 6 §, stk. 3, nr. 5, ikke "en fordran som är tvistig", jf. nærmere herom *Trygve Hellners* og *Mikael Mellqvist*: Skuldsaneringslagen s. 119ff, hvor der også argumenteres stærkt imod, at der kan foretages prøvelse af fordringer i forbindelse med en gældssanering. Der foreligger efter oplysning af Mikael Mellqvist på Nordisk Juristmøde i Oslo august 1999 ikke kendte sager fra svensk ret, hvor skyldneren "har været så dum, at han har villet bestride en fordring med den virkning, at han enten skulle betale den fuldt ud uden for saneringen eller måtte affinde sig overhovedet ikke at kunne få sanering på grund af uafklarede økonomiske forhold" (min oversættelse (!)). Det forekommer, at denne opfattelse træffer problemet ganske ram-

mende. En adgang til fordringsprøvelse indebærer i hvert fald en risiko for, at behandlingen af gældssaneringssagerne bliver ganske bureaukratisk, og der bør næppe åbnes herfor, uden at behovet er ganske overbevisende dokumenteret. Derimod kunne man nok overveje den tekniske ændring, at en eventuel afsat dividende ikke skal udbetales til skyldneren, men derimod til de øvrige fordringshavere. Skyldneren har jo demonstreret, at han har kunne undvære beløbet, så alt andet lige måtte vel dividenden have været fastsat til en højre sats, hvis den tvistige fordring ikke havde været anmeldt i ordningen.

3.9. Sagsomkostninger

Dette spørgsmål falder i to dele: retsafgift ved behandling af begæringen og de omkostninger, som er forbundet med behandling af sagen (salær til medhjælper m.v.). Arbejdsgruppen stiller, jf. s. 65, ikke forslag om ændringer i reglerne om betaling af restafgift, som går ud på, at skyldneren ikke skal betale retsafgift for indgivelse af begæring om eller behandling af en sag om gældssanering, og at en fordringshaver ikke skal betale retsafgift for indgivelse af en begæring om ophævelse af en kendelse om gældssanering.

Efter at have redegjort for, at praksis – på trods af motivudtalelsen, FT 1983-84, 2. samling, tillæg A sp. 171 – er, at skyldneren kun aldeles undtagelsesvist afkræves sikkerhedsstillelse for omkostningerne ved gældssaneringssagens behandling, jf. VLK i Fm. 1986.199, anfører arbejdsgruppen s. 64, at man kunne overveje at ændre bestemmelsen i § 220, 2. pkt., således, at skifteretten, hvis særlige forhold, herunder skyldnerens betalingssevne taler derfor, i forbindelse med sagens slutning kan bestemme, at skyldneren helt eller delvis refunderer statskassen omkostningerne.

Arbejdsgruppens forslag må forstås således, at den foreslåede ændring skal indebære, at skyldnerens betalingsforpligtelse øges således, at han ud over dividenden udmålt på basis af en afviklingsperiode på 5 år skal erstatte omkostningerne. Der synes således ikke at være tale om, at omkostningsbeløbet skal fragå i dividenden, således at det reelt var fordringshaverne, som kommer til at bære de omkostninger, som er forbundet med sagens behandling.

I betragtning af, at det i dag formentlig må betragtes som sædvanlig praksis, at skifteretten i tilfælde, hvor det synes klart, at en eventuel gældssanering vil resultere ikke i bortfald af gælden, men alene i nedsættelse af denne, således at der fastsættes en dividende, stiller krav om, at skyldneren undervejs i forløbet indbetaler et skønsmæssigt fastsat beløb til medhjælper, og at denne indbetaling tillægges rabatvirkning i den forstand, at den femårige afviklingsperiode beregnes med udgangspunkt i den første indbetaling, forekommer det, at arbejdsgrup-

pens forslag vil pålægge skyldneren en byrde, som han ikke har i dag. Jeg mener for så vidt, at man må have sympati for et forslag om, at omkostningerne ved et samlet opgør mellem skyldneren og hans fordringshavere ikke skal bæres af statskassen (som vel skønsmæssigt i dag afholder omkring 20 mio. kr. årligt (2.000 gennemførte sager med et medhjælperhonorar + godtgørelse for udlæg på i alt ikke under 10.000 kr./sag)), men det er vel et åbent spørgsmål, om rette adressat for byrden herved er skyldneren eller dennes fordringshavere – den skyldner, som erklæres konkurs, betaler jo ikke selv (i hvert fald kun aldeles indirekte via § 156) massekravene, der reelt finansieres af de ringere positionerede fordringshavere gennem dividendereduktion, ligesom dividenden i tvangsakkord jo fastsættes under hensyn til, at de professionelt medvirkende skal have dækket deres honorarkrav. Et muligt argument for at lade skyldneren bære omkostningerne kunne være, at antagelsen af medhjælper ikke sker af hensyn til fordringshaverne, men for at lette skifteretten, som efter konkurslovens system principielt selv skal udføre de opgaver, som i praksis altid overlades til medhjælper.

3.10. Administration af udbetalinger

Dette punkt rummer flere spørgsmål: hvem skal forestå udbetalingerne, og hvem skal have del i dem og hvornår.

Det er s. 68 arbejdsgruppens opfattelse, at pengeinstitutterne er bedst egnede til at forestå udbetalingerne. Dette kan tiltrædes. Arbejdsgruppen foreslår i denne forbindelse s. 68f, at skyldneren (i modsætning til, hvad der er praksis i dag) får adgang til at optage forventede udgifter ved udlodningerne som en særskilt budgetpost. En anden – måske supplerende – mulighed kunne være at anmode fordringshaverne om i deres anmeldelse at anføre en pengeinstitutkonto, hvortil dividendebeholdning kunne anvises. De fleste fordringshavere i gældssaneringssagerne er institutionelle eller i hvert fald nogenlunde velfunderede og ville formentlig uden videre afgive de ønskede oplysninger og være fornøjede med at modtage dividenden ad elektronisk vej, jf. herved Skatteministeriets overvejelser om at tilvejebringe hjemmel i skattekontrolloven til at pålægge fordringshavere i konkursboer at afgive identifikationsoplysninger til brug for kontrol med dividendeudlodninger.

Til spørgsmålet, hvem der skal have del i dividenden, synes det at være arbejdsgruppens opfattelse, at reglen i konkurslovens § 153 bør overføres til gældssanering, jf. s. 69. Efter denne bestemmelse kan skifteretten bestemme, at der ved udlodningen skal bortses fra krav, der kun vil afkaste en mindre dividende. Praksis er – afhængig af de konkrete forhold i det enkelte bo – at afskære dividender på op til 200 kr. Gældssaneringsudvalget overvejede spørgsmålet om småfordringer, men kun i det lys, at det kunne overvejes at overføre tvangsakkordreglen i § 158, stk. 2, nr. 4, hvorefter skifteretten kan bestemme, at fordrin-

ger under et vist beløb skal dækkes fuldt ud – altså præcis den modsatte regel. Dette afviste udvalget, fordi det ville gøre et forholdsmæssigt stort indhug i det samlede beløb, der var til rådighed til dividendeudlodning.

Det er indiskutabelt, at det ville medføre betragtelige administrative lettelser, hvis arbejdsgruppens forslag s. 69, hvorefter mindre dividendebeløb kunne udbetales fuldt ud i forbindelse med første udlodning, blev gennemført. Forslaget, som fortjener nærmere overvejelser, herunder også ud fra principielle synsvinkler, må i øvrigt som også af arbejdsgruppen anført ses i sammenhæng med forslaget om at afskære smådividender generelt.

3.11. Genoptagelse

Arbejdsgruppen foreslår s. 73, at konkurslovens § 228 ændres således, at skifteretten skal have hjemmel til at ændre ikke blot afviklingsperioden, men tillige nedsætte dividendeprocenten. Det må erkendes, at det kan forekomme kunstigt, at skyldneren, hvis han bliver ude af stand til at opfylde den afsagte kendelse, er henvist til at søge ny gældssanering, hvis forværrelsen af han forhold er så udpræget, at en forlængelse af afviklingsperioden ikke løser problemet. Det kan derfor tiltrædes, at skifteretten får mulighed for at nedsætte saneringsprocenten under en genoptagelse efter § 228.

Arbejdsgruppen foreslår endvidere s. 73, at konkurslovens § 226 ændres således, at skyldnerens frigørelse for den del af gælden, som bortsaneres, gøres betinget af, at skyldneren opfylder kendelsens afviklingsbestemmelser. Argumentationen herfor er alene s. 72, at misligholdelse af vilkårene som udgangspunkt er omkostningsfri for skyldneren, hvilket strider mod hensynet om, at en kendelse skal være udtryk for en ligeværdig afvejning af skyldnerens og kreditorernes interesser. Denne argumentation forekommer bestemt ikke stærk, sat over for argumentationen for den gældende ordning, jf. bet. 606/1971 s. 262 med henvisning til tvangsakkordlovens motiver RT 1904-05, tillæg A sp. 3482. Hertil kommer vel, at en udskydelse af det endelige tidspunkt for gældseftergivelsen rejser nogle skatteretlige spørgsmål i relation til begrænsningen i adgangen til fremførsel af underskud. Jeg mener ikke, at der er anført tilstrækkeligt vægtige grunde til, at en ændring af det foreslåede indhold på det foreliggende bør anbefales.

4. Sammenfatning

Som ovenfor anført er det min opfattelse, at arbejdsgruppen med sin rapport har påpeget så mange spørgsmål, som fortjener yderligere overvejelser, at Dommerforeningen – formentlig uden at udtale sig alt for definitivt om de enkelte fremsatte forslag – bør tilslutte sig, at der igangsættes et egentligt lovforberedende

arbejde med det formål at overveje behovet for ændringer i reglerne om gælds-sanering og i givet fald at fremkomme med forslag til ændrede regler. Ud over de spørgsmål, som er behandlet af arbejdsgruppen, kan yderligere peges på det videregående retspolitiske spørgsmål, om det fortsat bør være udgangspunktet, at en personlig skyldner (som ikke i tide fik etableret sin erhvervsvirksomhed i (anparts)selskabsform) efter afslutningen af konkursen hæfter personligt for den ikke dækkede del af fordringerne, jf. konkurslovens § 156, og på spørgsmålet om international – i hvert fald internordisk – anerkendelse af afgørelser om gældssanering, jf. konkurslovens § 6 og den nordiske konkurskonvention. Sidstnævnte spørgsmål behandles for tiden på svensk initiativ i Nordisk Ministerråds regi og har været genstand for drøftelser på det nys overståede 35. Nordisk Juristmøde i Oslo, jf. vedlagte kopi af mit oplæg til mødet, og må vel i øvrigt naturligt tages op, dersom den forventede EU-konkurskonvention – som Danmark ikke er automatisk deltager i grundet forbeholdet vedrørende det retlige samarbejde – giver anledning til overvejelser om dansk tiltræden, hvilket i givet fald må føre til justeringer i den nordiske konvention.

24.8.1999 Lars Lindencrone Petersen

Pa udvalgets vegne

Marianne Caft. 25/8 99.

DOMMEREN I FAABORG